

40. Скрентон, Па., сьв. Іллі,
D. Leshko, 440 Alder st., Scranton, Pa
123. Скрентон, Па., Пр. Богородиці,
J. Ząpotoczny, 1108 Meade ave., Scranton, Pa.
135. Смок Рон. Па., сьв. Георгія,
A. Кіум, Вох 26, Смоке Рун, Па.
120. Опанглер, Па., Пр. Богородиці,
John Guffrey, Вох 27, Barnesboro Pa.
9. Ст. Клейр, Па., Пр. Богородиці,
K. Fesenko, Вох 290, St. Clair Pa.
14. Ст. Луїс, Мо., Арх. Михаїла,
G. Korcza, 173 So. George st., St. Louis, Mo.
92. Тейлор, Па., сьв. Николая,
W. Krajkiwskyj, Вох 231, Taylor, Pa.
54. Тервил, Конн., Арх. Михаїла,
G. Sichon, Вох 495, Terryville, Conn.
25. Трав'єр, Па., сьв. Івана Хрестителя,
M. Juszcak, Вох 251, Southwest, Pa.
32. Трав'єр, Па., сьв. Петра і Павла,
J. Hardy, Вох 7, Trauger, Pa.
121. Трентон, Н. Дж., сьв. Івана Хрестителя,
W. Dubczak, 224 Woodland st., Trenton, N. J.
122. Трентон, Н. Дж., Пр. Богородиці,
Mary Szeremczak, I Dittmar Alley, Trenton, N. J.
13. Трої, Н. Й., сьв. Николая,
Steph. Spriak, Malleable Iron Co., Watervliet, N. Y.
45. Філадельфія, Па., Тов. Любов,
S. Demkiw, 214 South st., Philadelphia, Pa.
138. Філадельфія, Па., Тов. Наумовича,
S. Муґіанка, 440 Olive st., Philadelphia, Pa.
63. Форд Ситі, Па., сьв. Николая,
S. Ball, Вох 319 Ford City, Pa.

Календар Церковний на рік 1907.

Пасхалія.

Ключ граничний, т. є. буква пасхальна	Б
В руці літо, то є буква недільна до 1 марця	8
від 1 марця	8
Триодь зачинає ся	11. лютого
Неділя мясопустна	25. „
„ сиропустна	4. марця
„ хрестопоклонна	25. „
Поклони	4. цвітня
Неділя Цвітня	15. „
Велика Пятниця	20. „
Великдень	22. „
Неділя Томина	29. „
Перепоп. Пядесятниці	16. мая
Вознесене Господне	31. „
Зелені Сьвята	10. червня
Наділя Всіх Сьвятих	17. „

Мясниця 9 неділь. В тім часі весіля, забави з музикою дозволені від 7. січня до до 24. лютого. *Петрівки* 1 неділя і 4 дні (від 18. червня). — *Великдень* з латинь счим на 5 неділь.

Січень

January

має 31 днів

<i>Календар руско-катол.</i>			<i>Календар римско-кат.</i>		
1	П	Оор. ГНІХ. Вас. Вел.	14	Іларія	
2	В	Сильвестра папи	15	Мавра Ави	
3	С	Малахія Пр.	16	Маркила папи	
4	Ч	Собор 70 Апостолів	17	Антонія Пуст.	
5	П	Навеч. Бог., Теоп.	18	Приски Д.	
6	С	Богоявлення	19	Генриха і Фердин. -	
7	Н	Н. по Бог. Соб. Ів. Хр.	20	Н. 2 по 3Ц. Фав. і Сев.	
8	П	Георг. і Дом. Пр.	21	Агни М.	
9	В	Полієвкта М.	22	Вінкентія	
10	С	Григорія Нис., Дом.	23	Обруч. Прч. Діви	
11	Ч	Теодозія В. Прп.	24	Тимотея А. †	
12	П	Татіяни М.	25	Нав. Павла Ап.	
13	С	Єрмила М.	26	Полікарпа Єп. †	
14	Н	Н. 29 по С. ОО.уб. в С.	27	Н. стрзп. Івана Зол.	
15	П	Павла Т. Прп.	28	Валерія Єп.	
16	В	Покл. ок. сьв. Петра	29	Франціска Сал.	
17	С	Антонія В. Прп.	30	Мартини Д.	
18	Ч	Атаназія і Кир. Ст	31	Петра з Нолі	
19	П	Макарія Єгипетск.	1	Ігнатія Єп.	
20	С	Євтимія Прп.	2	Пр. Д. Марії Громи.	
21	Н	Н. 30 по С. Макс. І.	3	Н. 4 мяс. Власія Єп.	
22	П	Тимотея А., Анаст.	4	Ансгера і Вер.	
23	В	Климента Сщм.	5	Агафії М.	
24	С	Ксенії Прп.	6	Дороти Д.	
25	Ч	Григорія Бог.	7	Ромуальда	
26	П	Ксенофонта	8	Івана з Мати	
27	С	Пер. мощ. Івана Зол.	9	Апольонії Д. †	
28	Н	Н. 31 по С. Євфр. сир.	10	Н. зап. Схоляст. Д.	
29	П	Перен. мощ. Ігн. Б.	11	Адольфа і Іп.	
30	В	Трех Сьвятителів	12	Євлалії М.	
31	С	Кира і Івана Безср.	13	Юліяна М.	

Лютий

February

має 28 днів

Календар руско-катол.			Календар римско-кат.		
1	Ч	Трифона М.	14	Валентина Єп.	
2	П	Стрітенє ГНІХ.	15	Фавстина М.	
3	С	Симеона і Анни	16	Юліяни Д.	
4	Н	Н. 32 по С. Ізид. Прп.	17	Н. 1 п. Алексія	
5	П	Агафії М.	18	Симеона Єп.	
6	В	Вукола Прп.	19	Конрада п.	
7	С	Партенія Прп.	20	Льва п., Никифора М.	
8	Ч	Теодора Ст. М.	21	Єлеонори Д.	
9	П	Никифора М.	22	Стол. сьв. Петра	
10	С	Харалампія М.	23	Петра Дам.	
11	Н	Н. Мит. Власія Сцм.	24	Н. 2 п. Матія А.	
12	П	Мелетія Сцм.	25	Анастасії Д.	
13	В	Мартиніяна Прп.	26	Віктора з Ар.	
14	С	Авксентія Прп.	27	Александра Єп.	
15	Ч	Онисима А.	28	Леандра	
16	П	Памфіла М.	1	Альбіна Єп.	
17	С	Теодора Тирона М.	2	Єлени Ц, Симплікія	
18	Н	Н. Бл. С. Льва п. р.	3	Н. 3 п. Кунігунди Ц.	
19	П	Архипа А., Теод. М.	4	Казимира кор. п.	
20	В	Льва Кат. Прп.	5	Фридриха ави	
21	С	Тимотея Прп.	6	Колети Д.	
22	Ч	Обріт. мощ. М. Євг.	7	Томи з Аквіну	
23	П	Полікарпа Сцм.	8	Івана Божого	
24	С	1 і 2 Обр. гл. сьв. Ів. Х.	9	Франціски Рим. Д.	
25	Н	Н. Мяс. Тарасія Ст.	10	Н. 4 п. 40 Мучеників	
26	П	Порфірія Ст.	11	Константина В.	
27	В	Прокопія И.	12	Григорія В.	
28	С	Василія И.	13	Христини М.	

Марець

March

має 31 днів

Календар руско-катол.			Календар римско-кат.		
1	Ч	Євдокії Прп.	14	Матильди, Захарія	
2	П	Теодота Сцм.	15	Ізабелі Д.	
3	С	Євтропія М.	16	Кириакія Д., Люб. М.	
4	Н	Н. Сир. Герасима Пр.	17	Н. 5 п. Гертруди Д.	
5	П	Конона М.	18	Єдварда М.	
6	В	42 Муч. в Аморії	19	Йосифа Обр.	
7	С	Сцм. в Херзоні	20	Євфимії, Теодозії	
8	Ч	Теофілякта Прп.	21	Венедикта ави	
9	П	40 Муч. Севаст.	22	Катерини швед.	
10	С	Кодрата М.	23	Вікторіяна М.	
11	Н	Н. 1 п. Софр. патр. єр.	24	Н Цвіт. Гавр. Арх.	
12	П	Теофана Прп.	25	Блгвіщ. Пр. Д. М.	
13	В	Никифора Прп.	26	Теодора Єп.	
14	С	Венедикта Прп.	27	Івана Дамаск.	
15	Ч	Агапія і Дионізія М.	28	Стр. Четв., Івана Кап.	
16	П	Савина і Юл. М.	29	Стр. Пятн, Євстазія	
17	С	Алексія чол. Бож.	30	Квірина М.	
18	Н	Н. 2 п. Кирила И.	31	Воскр. ГНІХ. Корн.	
19	П	Хризанта і Дарії М.	1	Пон. вел. Гугона Єп.	
20	В	ОО. в об. сьв. Сави	2	Франціски з Павлі	
21	С	Якова И.	3	Рихарда Єп.	
22	Ч	Василія Сцм.	4	Ізидора Єп.	
23	П	Нікона Прп.	5	Вінкентія Фер.	
24	С	Якова И.	6	Келестина п	
25	Н	Н. хрп. Благов. Пр. Б.	7	Н. 1 по В. Епіф. Єп.	
26	П	Гавриїла Арх.	8	Дионізія	
27	В	Матрони М.	9	Марії Клеоп.	
28	С	Іларіона Прп.	10	Єзекіїла пр.	
29	Ч	Марка Єп.	11	Льва I. папи	
30	П	Івана Ліств.	12	Юлія п.	
31	С	Іпатія П.	13	Юстина М.	

ЦВІТЕНЬ

April

має 30 днів

Календар руско-катол.			Календар римско-кат.		
1 Н	Н. 4 п.	Марії Єг. Прп.	14	Н. 2 по В.	7 бол. Мар.
2 П		Тита Прп.	15		Анастасії
3 В		Никити Прп.	16		Лямберта
4 С		Йосифа Прп.	17		Рудольфа Єп.
5 Ч		Теодула М.	18		Апольонії М.
6 П		Євтихія Єп.	19		Юрія Єп., Еми
7 С		Георгія Єп.	20		Агни П.
8 Н	Н. 5 п.	Іродіона Ап.	21	Н. 3 по В.	Анзельма Єп.
9 П		Євсихія М.	22		Сотера і Кая М.
10 В		Терентія Сщм.	23		Войтіха Єп.
11 С		Антипи Сщм.	24		Юрія М., Фід. і Сави
12 Ч		Василя Прп.	25		Марка Єв.
13 П		Артемона Сщм.	26		Клита п.
14 С		Мартина папи	27		Анастасія М.
15 Н	Н. Цвіт.	Арист. А.	28	Н. 4 по В.	Віталія М.
16 П		Агапії, Ірини	29		Петра М.
17 В		Симеона Прп.	30		Катерини Сен.
18 С		Івана Прп.	1		Філіпа і Якова Ап.
19 Ч		Івана Прп.	2		Жигимонта
20 П		Пам. см. ГНІХ.	3		Обріт. ч. Хреста
21 С		Януарія Сщм.	4		Фльоріяна М.
22 Н	Воскресенє	ГНІХ.	5	Н. 5 по В.	Пія У п. р.
23 П	Понеділок	Сьвітл.	6	Дні хрестні	Івана в Олію
24 В	Второк	Сьвітлий	7		Флявія, Дом.
25 С		Марка Ап. і Єв.	8		Станисл. Є. М.
26 Ч		Василя Сщм.	9	Вознесенє	ГНІХ.
27 П		Симеона Сщм.	10		Ізидора ор.
28 С		Ясона А.	11		Беатрикси Д.
29 Н	Н. Том.	9 Муч. з Киз.	12		Панкратія М.
30 П		Якова Ап.	13		Іларія

Май

May

має 31 днів

Календар руко-катол.			Календар римско-кат.		
1 В	Єремії Пр.		14	Оп. сьв.	Йосифа
2 С	Бориса і Гліба ММ.		15	Софії, Віри, Н. і Л.	
3 Ч	Теодозія печ. Прп.		16	Івана Непомука	
4 П	Пелагії Прп.		17	Пасхалія	
5 С	Ірини М.		18	Фелікса К.	
6 Н	Н. 3 по В.	Іова мнстр.	19	Н. Сош. сьв.	Духа
7 П	Явленє зн. Ч. Хр. в Є.		20	Пон. » » »	
8 В	Івана Богослова		21	Константина Ц.	
9 С	Перен. моц. Николая		22	Юлії Д.	
10 Ч	Симеона Зилота А.		23	Дезидерія	
11 П	Мокія Сщм.		24	Іванни вд.	
12 С	Єпіфанія і Германа С.		25	Григорія VII. п.	
13 Н	Н. 4 по В.	Глікерії М.	26	Н. 1 по С., Пр. Тройц.	
14 П	Ізидора М.		27	Марії Магдал.	
15 В	Пахомія Прп.		28	Вільгельма	
16 С	Модеста М.		29	Максима	
17 Ч	Андроніка А.		30	Бож. Тіла, Фелікса І.	
18 П	Теодота М.		31	Ангелі	
19 С	Патрикія Сщм.		1	Теовальда Ав.	
20 Н	Н. 5 В.	Талалея М.	2	Н. 2 по С.	Єразма Єп.
21 П	Константина і Єлени		3	Кльотильди Е.	
22 В	Василиска М.		4	Флявія Єп.	
23 С	Михаїла І.		5	Боніфатія	
24 Ч	Симеона Прп.		6	Норберта Єп.	
25 П	3 Обр. Ч. Гол. сьв. Ів. Х.		7	Серця Іс., Роберта М.	
26 С	Карпа А.		8	Медарда Єп.	
27 Н	Н. 6 по В.	Терап. Сщм.	9	Н. 3 по С.	Феліц. М.
28 П	Никити Прп.		10	Вікторії	
29 В	Теодозії Д. М.		11	Варнави Ап.	
30 С	Ісаакія Прп.		12	Онуфрія Єп.	
31 Ч	Возн. ГНІХ.	Єрмія А.	13	Антонія з Падви	

Червень

June

має 30 днів

Календар руско-катол.		Календар римско-кат.	
1 П	Юстина М.	14	Василия В.
2 С	Никифора Ст.	15	Вита і Модеста М.
3 Н	Н. 7 по В. Лукіліяна М.	16	Н. 4 по С. Пр. Кр. ГНІХ.
4 П	Митрофана патр.	17	Адольфа Єп.
5 В	Доротея Сщм.	18	Павлі
6 С	Висариона Прп.	19	Гервазия і Протазія
7 Ч	Теодота Сщм.	20	Реїни Д.
8 П	Теодора Вм.	21	Альойзия Гонз.
9 С	Кирила Ст.	22	Павлина Єп.
10 Н	Н. Сош. сьв. Духа	23	Н. 5 по С. Зенона Єп.
11 П	Пресьв. Тройці	24	Рожд. Івана Хрест.
12 В	Онуфрия Прп.	25	Вільгельма
13 С	Акилини М.	26	Івана і Павла
14 Ч	Елисея Пр., Мет. птр.	27	Володисл. кор. угор.
15 П	Ероніма Прп.	28	Льва II. п.
16 С	Тихона Єп.	29	Петра і Павла Ап.
17 Н	Н. Всіх Сьвятих	30	Н. 6 по С. Ємлії М.
18 П	Леонтія М.	1	Теовальда ави
19 В	Юди Тадея Ап.	2	Посіщ. Пр. Д. М.
20 С	Методія Сщм.	3	Анатолія Єп.
21 Ч	Прсв. Євхар.*) Юл. М.	4	Флавіяна
22 П	Євсевія Сщм.	5	Івана і Павла М.
23 С	Агрипини М.	6	Домініка, Ісай Пр.
24 Н	Н. 2 по С., Рожд. Ів. Х.	7	Н. 7 по С. Івана з Д.
25 П	Февронії Прпм.	8	Єлисавети кор. порт.
26 В	Давида Прп.	9	Кирила Єп.
27 С	Сампсона Пр.	10	Амалії Д.
28 Ч	Пер. моц. Кири і Івана	11	Пелагії Д., Киприяна
29 П	Петра і Павла Ап.	12	Івана Гвальб.
30 С	Собор 12 Апостолів	13	Маргарити М.

Липень

July

має 31 день

Календар руско-катол.		Календар римско-кат.	
1 Н	Н. 3 по С. Косміі Дам.	14	Н. 8 по С. Бонав. Єп.
2 П	Положене ризи Пр. Б.	15	Розіслане Апостолів
3 В	Якинта М.	16	Пр. Д. Марії з Карм.
4 С	Андрея Кр.	17	Алексія В.
5 Ч	Кирила і Мет. Ап. Сл.	18	Симона з Лип.
6 П	Атаназія Прп.	19	Вінкентія з П.
7 С	Томи Прп.	20	Ероніма і Чеслава
8 П	Н. 4 по С. Прокоп. Вм.	21	Н. 9 по С. Параск. Д.
9 П	Панкратія Сщм.	22	Марії Магдал.
10 В	Антонія Печерського	23	Аполінарія
11 С	Ольги, княг. руск.	24	Христини М.
12 Ч	Прокла і Іларія М.	25	Якова Ап.
13 П	Соб. Гавриїла Арх.	26	Усп. сьв. Анни
14 С	Онисима Прп.	27	Пантелеймона М.
15 Н	Н. 5 по С. Волод. кн. р.	28	Н. 10 по С. Іннокент.
16 П	Атиногена Сщм.	29	Марти Д.
17 В	Марини Вм.	30	Абдона М.
18 С	Якинта М.	31	Ігнатія з Лойолі
19 Ч	Макрини Прп.	1	Петра в оковах
20 П	Ілїї Пророка*)	2	Альфонса Л.
21 С	Симеона і Івана Прп.	3	Стефана М.
22 Н	Н. 6 по С. Мар. Магд.	4	Н. 11 по В. Домініка И.
23 П	Троф. і Теоф. М.	5	Матери Б. Сїїжної
24 В	Бориса і Гліба М.	6	Преображ. Госп.
25 С	Усп. сьв. Анни	7	Кастана И.
26 Ч	Ермолая Сщм., Пар.	8	Кирияка М.
27 П	Пантелеймона М.	9	Романа М.
28 С	Прохора А. і др.	10	Лаврентія М.
29 Н	Н. 7 по С. Калиника М.	11	Н. 12 по С. Сузання Д.
30 П	Сили і інших Ап.	12	Кляри Д.
31 В	Євдокима Прав.	13	Іполита М.

Серпень

August

має 30 днів

Календар руско-катол.			Календар римско-кат.		
1	С	Вин. Ч. Хр., Макав.	14	С	Євсевія И.
2	Ч	Перен. мощ. Стеф. М.	15	В	Внебовз. Пр. Богор.
3	П	Ісаакія, Далмата	16	С	Роха И
4	С	7 Отрок. спяч. в Єфезі	17	В	Ліберата ави
5	Н	Н. 8 по С. Євсигній М.	18	Н	Н. 13 по С. Єленик ш.
6	П	Преображене Госп.	19	В	Бенігни Д.
7	В	Дометія Прп.	20	С	Вернарда ави
8	С	Єміліяна И.	21	П	Іванни з Ш.
9	Ч	Матія Ап.	22	С	Тимотея М.
10	П	Лаврентія М.	23	П	Филипа Бен.
11	С	Євпла М. і Архидияк.	24	В	Вартоломея А.
12	Н	Н. 9 по С. Фотія	25	Н	Н. 14 по С. Людов. Кр.
13	П	Максима И.	26	В	Зефірина п. М.
14	В	Михея Пр.	27	С	Йосифа Кал.
15	С	Успенє Пр. Богор.	28	П	Августина Єп.
16	Ч	Перен. нерук. Обр. Г.	29	В	Усікн. Гл. Ів Хрест.
17	П	Мирона М.	30	С	Рожи з Ліми
18	С	Флора і Лавра М.	31	В	Раймунда М.
19	Н	Н. 10 по С. Андрея М.	1	Н	Н. 15 по В. Єгїдия ави
20	П	Самуїла Пр.	2	В	Стефана кор. уг.
21	В	Тадєя Ап.	3	С	Боронислави
22	С	Агатоника М.	4	П	Розалї Д.
23	Ч	Іринєя М.	5	С	Лаврентія Юст. Єп.
24	П	Євтиха М.	6	П	Захарїї Прп.
25	С	Вартоломея і Тита А.	7	В	Реїни М.
26	Н	Н. 11 по С. Адрияна М.	8	Н	Н. 16 по С. Рожд. П. В.
27	П	Пімена М.	9	В	Горгонія М.
28	В	Августина Єп.	10	С	Николая з Тол.
29	С	Усікн. Гл. Ів. Хрест. *)	11	П	Прота М
30	Ч	Александра Патр.	12	В	Гвідона
31	П	Пол. пояса Прч. Бог.	13	С	Товїї

Вересень September

має 30 днів

Календар руско-катол.			Календар римско-кат.		
1	С	Симеона Стовп.	14	В	Воздвиж. Ч. Хреста
2	Н	Н. 12 по С. Маманта М.	15	Н	Н. 17 по С. Ником. М.
3	П	Антима Сщм.	16	В	Корнилїя М.
4	В	Вавили Сщм.	17	С	Зн. сьв. Франціска
5	С	Захарїї Пр.	18	П	Йосифа з К.
6	Ч	Чудо Арх. Михаїла	19	В	Януарія М.
7	П	Созонта М.	20	С	Євстахія М.
8	С	Рожд. Пр. Богор.	21	В	Матєя Євг.
9	Н	Н. 13 по С. Иоак. і Ан.	22	Н	Н. 18 по С. Томи з Віл.
10	П	Минодори М.	23	В	Теклі Д. М.
11	В	Теодори Прп.	24	С	Володислава
12	С	Автонома С.	25	П	Клеофи М.
13	Ч	Корнилїя сотн. Сщм.	26	В	Киприяна і Юст. М.
14	П	Воздвиж. Ч. Хреста	27	С	Косми і Дамяна
15	С	Никити Вм.	28	В	Вячеслава М.
16	Н	Н. 14 по С. Євфимїї Вм.	29	Н	Н. 19 по С. Мих. Арх.
17	П	Софїї, Віри, Надїї і Л.	30	В	Єронїма М.
18	В	Євменїя Прп.	1	С	Маргарити Ал.
19	С	Трофима М.	2	П	Леодегарія М.
20	Ч	Євстах. і Татїяни М.	3	В	Кандида М.
21	П	Кодрата М.	4	С	Франціска з Ас.
22	С	Фоки Сщм.	5	В	Плакида М.
23	Н	Н. 15 по С. Зач. Ів. Хр	6	Н	Н. 20 по С. Брунона М.
24	П	Теклі Прп.	7	В	Юстини Д.
25	В	Євфрозини М.	8	С	Бригїті вд
26	С	Преставл. Івана Б. *)	9	П	Дионїзїя М.
27	Ч	Калистрата М.	10	В	Франціска Борг.
28	П	Харитона Прп.	11	С	Плакиди М.
29	С	Кирияка Прп.	12	В	Максимїліяна
30	Н	Н. 16 по С. Григ. вірм.	13	Н	Н. 21 по С. Едвар. кор.

Грудень December

має 31 днів

<i>Календар руско-католический.</i>			<i>Календар римско-католический.</i>		
1	С	Наума Пр.	14		Спіридона
2	Н	Н 25 по С. Аввакума П	15	Н 3 Адв.	Валер. М.
3	П	Софронія Пр.	16		Євсевія Єп. М.
4	В	Варвари М.	17		Лазарія Єп.
5	С	Сави Прп.	18		Гратіяна
6	Ч	Николая Прп.	19		Немезія, Фавста М.
7	П	Амврозія Ст.	20		Теофіля М.
8	С	Патапія Прп.	21		Томи Ап.
9	Н	Н 26 по С. Н. Зач. П. Б.	22	Н 4 Адв.	Зенона М.
10	П	Міни, Ермог. М.	23		Вікторій Д. М.
11	В	Даніїла Ст. Прп.	24		Адама і Єви
12	С	Спіридона Ст.	25		Роздество Христ.
13	Ч	Євгенія, Ореста М.	26		Стефана М.
14	П	Филимона М.	27		Івана Єв.
15	С	Єлевтерія Сщм.	28		Молод. уб. в Вифл.
16	Н	Н сьв. Праот. Аггея	29	Н 1 по Р.	Томи Єп.
17	П	Даніїла Прор.	30		Давидя Ц
18	В	Севастіяна М.	31		Сильвестра п.
19	С	Воніфатія М.	1		Обр. ГНІХ., Н.Р. 1908
20	Ч	Ігнатія Сщм.	2		Макарія ави
21	П	Юліяній М.	3		Геновеси
22	С	Анастасій Вм.	4		Тита Єп.
23	Н	Н сьв. От. 10 муч. в Кр.	5	Н 2 по Р.	Єміліяна
24	П	Євгеній Прп.	6		Трех Царів
25	В	Роздество ГНІХ.	7		Юліяна і Лукії
26	С	Собор Пр. Богор.	8		Северина Є.
27	Ч	Стефана Первомуч.	9		Мартияни Д.
28	П	Муч. в Ніком.	10		Івана Доб.
29	С	Дітій убит. в Вифл.	11		Гонорати
30	Н	Н. по Р. ожд. Анїзій М.	12	Н 1 по ЗЦ	Аркадія
31	П	Меланїї Прп.	13		Леонтия Єп.

Під нинішну добу.

Відчинились на Україні
Високі могили
І местники кроваві
З них повиходили,
І народ цілий візвали
До лютого бою
За край рідний подоптаний,
За правду і волю;
За пожежі і убійства,
За тюрму і горе,
За тяжку неволю нашу
І за ріки крови!
Стрепенулась Україна
Від поклику цього,
Прокинулась сімя її
З летаргю тяжкого,
Отямилась сини її,
Козацької внуки,
І крикнули: — Годі довше,
Досить горя-муки!
Досить, Ненько, ти страдала,

А ми горювали ;
Годі довше !

І тяженьку
Борбу розпочали
З тиранами.

Зайшло сонце —
І померкли зорі,
Сховавсь місяць, щоб не бачить
Картини грізної...
Тих бомб, катів, катованих
І шибениць хмари,
Смерти винних і невинних,
І мести і карі.

— — — — —
— — — — —

Та се боресь сьвітло правди
З темрявою ночі :
Добрий ангел злого духа
Побороти хоче.
А як опять сонце зійде
І деньок настане, —
Україна буде вольна,
А згинуть тирани.

Сава Чернецький.

Огляд Американської України-Руси.

Рік 1906 в історії руско-українського народу вістане записаний золотими буквами, бо був се рік великих подвигів. З одного боку пробудив ся з довготривалого сну трийцять два міліонний нарід, з другого боку, витревала муравлина праця на зарослій бурянами народній ниві, принесла несподівані успіхи. Сей рік був доказом, що живуча наша ідея, що ближший вже той час, коли стане вольна Русь-Україна.

Коли в Росії повіяло духом свободи, порушила ся Україна з тяжких оковів і забажала жити гідним житем. Указ з 1876 року забороняючий нашу мову, щез з лиця землі, мов роса на сонці, лишаючи по собі у серці нашого народа лиш одно велике прокляте, яко спомин того гидкого насильства. Прокинула ся українська інтелігенція, прокинули ся робітники, прокинув ся весь наш нарід і заговорив сильним голосом: Нам треба наших українських часописий, треба книжок, шкіл і університетів, треба товариств наукових та політичних; а українські послі до думи, виповідаючи думку народа, сказали: Нам треба автономії України. І вся Україна загомонила власним житем і оживила многих слабодухів, що не вірили в єї будучність.

Сей наглий поступ нашого народа на російській Україні задивував весь сьвіт учений. Они казали: Ми й не знали, що живе на сьвітї такий свободолюбний нарід, як український, ми думали, що він давно вже змосковщив ся, а нараз бачимо, як тяжко ми помиляли ся.

Так заговорили про нас Німці, Французи, Шведи, Італійці і Англичане. А всі они тішились ся, що на їх очах відживає великий трийцять два міліоновий нарід.

Таким житем зачала жити російска Україна під московским ярмом, а недалеко від них відстала в борбі за свої права і галицка Україна, під австрійско-польским ярмом.

Там боров ся нарід з російским правительством о конституцію, о людські права, тут боров ся наш нарід о те, щоби міг покористувати ся правами, застереженими правительством, котрі однак загарбала в свої руки ненавистна польска шляхта, і доводила нарід до руїни.

І ту і там ставав нарід до бою, сьвідомий своєї ціли, бо була се борба за істноване. І показало ся, що свобода дорожша від життя, бо річками спливала кров народних борців, вязниці і Сибір заповняли ся ними по береги, а все те діяло ся, щоби лиш добути людских прав, як не для себе, то для своїх дітий, родин, свого народа.

Так діяло ся на Україні, так діяло ся і в Галичині.

Менші частини нашого народа, заселюючи Буковину та другий бік Карпат, за той час жили троха відмінним житем. На Буковині, що стоїть свободна від московского та польского ладу, не було потреби лити кров за свої права, бо там правительство прихильне народови. Там вела ся тепер успішна боротьба з темнотою. За се угорска Русь далеко далеко остала ся по задку. Там правдиве царство темноти і невіжества, нужди та голоду. Давнійші визначнійші проводирі угорских Русинів, замість вказати народови правдиву живучу дорогу, куди належить справити народні стремління, пробували загнати той нарід в московский табор, тим часом скінчило ся на тім, що угорські Русини опинили ся з одної сторони в болоті словацкім, з другої же в малярскім. І нема кому занести там сьвітла правди, нема провідників, бо руска інтелігенція, се малярські шовіністи, а руский нарід такий темний, що на осліп суне до Словаків. Тут смерть витиснула своє пятно, і з угорских Русинів Українців не надіяти ся нам пожитку. Впрочім се ледви шістьдесята часть нашого народа, і може ще і там колись змінять ся обставини.

Так отже минувший рік був роком великої проби послідного іспиту, на який наш нарід був виставлений, щоби здобути свої горожанські права серед других народів Європи. Кривавий був се іспит, і випав несподівано добре, наш нарід пробив перші леди і промостив вже собі дорогу, куди іти на будуче, до чого стреміти.

Все те діяло ся в Старім Краю, а кождому з нас, хто живе тут на свободній американській землі, мимохіть насуває ся питане, а що ми Русини-Українці на свободній землі Вашінгтона, що ми зробили за сей минувший рік? Чи поступили ми на перед, чи цофнули ся в зад? Если ми йшли наперед, то чи були ми свідомі нашої ціли? Чи може весь наш рух був без програми, може ми йшли на омацки?

Такі питання насувають ся кождій тямущій одиниці, а щоби на них відповісти, треба нам розглянути ся по тій американській Україні-Руси.

В Америці, як загально числять, живе по верх пів міліона Русинів, розкинутих на просторі більшим як Европа. Они замешкують три великі держави: Злучені Держави, Канаду та Бразилію. Я в тій статі займу ся виключно Злученими Державами, котрий то край пред-

ставляє найбільший інтерес для читачів Календаря, бо се край в котрім они мешкають.

В Злучених Державах живе, можемо сказати без помилки, по верх триста тисяч Русинів. Найбільше з них мешкає в державі Пенсилвенія, а відтак що раз менше по порядку в державах: Нью-Йорк, Нью-Джерзі, Огайо, Конектікут, Іллойс, Індіана, Колоредо, Норт Дакота і др. Де нарід руский жиє в купі в більшим числі, там першою організацією являє ся братство і парохія, а доперва звичайно в слід за тим іде організація шкіл, читалень, театральних кружків і так дальше. Отже передовсім церков являє ся осередком нашого духового житя, розуміє ся лиш тоді, коли священик є прихильний поступови та просьвітї, а подекуди, де не стає такого пастира, там свідомійші одиниці світські дбають про просьвіту серед народа.

Отже в сей спосіб церков являє ся найважнішою місцевою організацією, котра гуртує до купи всіх Русинів, даної кольонї.

Тепер треба нам розважити одну дуже важну річ, іменно, хто становить ту американську Русь. Відповідь на се дуже коротка. Американська Русь, се ті одиниці нашої суспільности, котрих голод, і нічого більше як лиш голод вигнав зі Старого Краю за море шукати крас-

Друга, ніби руска організація, се „Общество русских братств“ зі своїм органом „Правдою“. Згадуючи про ту болячку на нашім народнім здоровім тілі, уста наші мимохіть скривляють ся несмаком та погордою для тих зрадників народа, котрі місто іти за сьвітлом правди, сіють темноту, проповідують брехню та лайку, щоби відтак їх проводирі, позбавлені почуття чести та характеру, могли користати з людської темноти і могли ловити рибу в мутній воді.

Трета організація, се „Православні“ зі „Сьвітлом“. І тих робота можлива була лише там де темнота, так як і їх проповідь нічого другого як темнота. Цілі їх такі самі як і Правдян, хоч різними стремлять там дорогами. Але дивним се нам не може бути, коли зважимо, що православні попи в Америці, се того самого сорта люди, що поповіство в Росії, котре проповідуючи Христову науку, рівночасно сповняє обов'язки тайної поліції. Православні попи в Америці до того ще стоять в повній залежності від російського правительства.

Маючи таких ворогів до поборювання, ідея наша і сьвідомість не то що зовсім не потерпіла, але навіть значно скріпилася. Вони вітворили очі многим думаючим людям, котрі пізнали їх нікчемну роботу і станули по нашім боці. Так отже, коли наші ряди змагали ся в одини-

ці ідейні, сьвідомі своїх цілей і повні пожертвування, они будували свій храм на людськім невіжестві та темноті. А кождий признає, що така будова не тревала і скорше чи пізніше розлізе ся, лишаючи по собі лиш одну згадку проклятя.

Серед таких обставин на американській Русі застав нас 1906 рік, сей рік, в котрім весь наш нарід в Старім Краю станув до борби з кровожадним царатом, нікчемною польською шляхтою і сильною темнотою. І кождому з нас мимохіть насуває ся питане, чи ми, американські Русини-Українці, відділені широким морем від наших братів, чи гідну ми звели борбу з нашими ворогами тут на вольній землі, чи показали ся ми гідними синами нашого славного народа, гідними назвати ся братьми тих, що в Старім Краю голови клали за волю народа? Побачимо, коли скорим ходом переглянемо історію нашу за минувший рік.

Хочби як хто рожево задивляв ся на поступ американської Русі, за цілий сей рік єї життя не знайде більше як дві події, два одинокі факти, котрі показують, що американська Русь еще не вмерла, але котрі еще не показують, що она жила, поступала на перед, она лиш животіла.

Першою подією великої ваги, що склалася в тім році на американській землі, се складка — народний податок на заемогу Галичан в борбі нашого народу о справедливе виборче право. На сю ціль вложив американський нарід поверх два тисячі долярів. Сума та е досить значна, однак яка она мала в порівнаню до числа нашого народу в Америці, яка она мала в порівнаню до того, що другі народи, зовсім не численніші від нас, на ту саму ціль вложили? При збираню складок показало ся фактсн, що на Боевий Фонд складали лиш Галичане, і то лише ті, що згуртували ся коло „Руско-Народного Союзу“, що читають „Свободу“. Інші, приміром приклонники „Правди“ тримали ся здалека, бо они вже випорожнили свої кишені складаючи на „Червоний Хрест“, а властиво в кишені своїх чесних провідників. Отже та подія, те велике заінтересоване ся долею Старого Краю, се безперечно одна з ясных хвиль в житю американської Руси.

Тут на тім місци, на мою гадку, випадає порушити еще одну немаловажну справу, імено розділ зібраних жертв на всі партії, які презентують наш Старий Край. Справді відзивали ся деякі голоси, завзиваючи до призначеня складок лиш на одну і то найбогатшу партію, однак нарід пішов за проводом пітсбур-

ских Русинів та „Свободи“, розділюючи свої жертви на всі партії, чим дав доказ, що любить весь Старий Край зі всіма його партіями.

Побіч складок на Боевий Фонд для Галичини йшли жертви на другу, може еще важнійшу ціль, на Революційну Українську Партію. Кажу, може еще важнійшу ціль з тої причини, що борба на Україні обнимає двацять кілька міліоновий нарід, підчас коли в Галичині несповна чотири міліони, і кождому свідомому Русини-Українцєви звісно, що наше національне питанє порішить ся не в розмірно маленькій Галичині, але на просторій російській Україні. На сю ціль вложили американські Русини ледви яких триста долярів. Чому так мало? Бо народна свідомість у нас еще не розвинена. Американські Русини забули на ту підставову правду, що на народні ціли не дає ся тому, щоби самим з того користати, але на те, щоби з того користали ті, що потребують помочи. Чи борці за волю на Україні наставляють свої плечі під козацку нагайку або груди під жандармский багнет в надії, що зі здобутків самі будуть користати? Ні, они се роблять в любови до свого поневоленого народа, і те що мають найдорожше, жите, несуть на жертвенник вітчизни. А ми чи не зобовязані нести їм поміч, ми, що живемо тут на волі та в достатках? Житя від

нас они не хочуть, але хочуть лиш оціненя їх роботи та грошевої заемоги.

Коли би американські Русини мали се на увазі, певно складки на Р. У. П. посипали би ся обильно, і є надія, що нарід таки зрозуміє се і поспішить зі своєю жертвою. В той спосіб нарід наш тут в Америці дасть еще більший доказ ідейности, любови до своєї Старої Вітчизни, і міцної з нею звязи.

Друга важна подія за минувший рік, се факт, який довершив ся тут на американській землі, в нашій внутрішній житю, се є основна реорганізація „Союза“. Факт сей є так великої ваги, що можна сказати, що від тої хвилі живійше попливе на перед наше жите тут на американській землі. Заведене розмету, побільшене посмертної заемоги, утворене різних фондів, се далеко сягаючі ухвали, котрим вже давно була пора увійти в жите. Але на добре діло ніколи не є за пізно, так і реорганізація „Союза“ зістала радо принята загалом Русинів, яка оперта на розумних та тревалих основах.

Годі мені бодай одним реченем не згадати про ту многоважну конвенцію „Союза“, що відбула ся минувшого року, а на котру весь нарід з'організований в „Союзі“ прислав інтелігентних та розумних делегатів. Хто уважно стежить за житем американської Руси, той порів-

навши хочби дві послідні конвенції „Союза“, побачить, який великий поступ зробив наш нарід вже в тих двох роках.

Отсі суть ті дві події, ті дві ясні хвилі в історії американської Руси за минувший рік. Невжеж то все, запитає дехто? Так, безперечно, то все, чого ми доробили ся за 1906 рік. Аджеж ми маємо другі еще народні інституції, чи не поступили они на перед? Щож чувати з Бурсою? А з Народним Домом? А з Еміграційним Домом? А з Товариством Патріотів?

Заки на се відповім, уважаю за відповідне застановити ся над одним питанем дуже великої ваги, над котрим доси ніхто серіозно не застановляв ся. А питане се ось яке: Яка доля в будучности жде наш нарід тут на американській землі?

Ми мусимо погодити ся зі слідуєчими фактами. Наша еміграція до Америки відбуває ся під двома формами. Одна є зарібкова, се значить, що наш нарід, звичайно парубки та дівчата або і женаті мушцини прибувають до Америки в цілях зарібкових, побудуть тут якийсь час і вложивши деякий гріш, вертають домів. Другий рід еміграції, се еміграція стала. Родини з жінками і дітьми виїжджають до Америки, щоби вже більше до краю не вернути, або парубки та дівчата на американській землі закла-

дають домашнє огнище і осідають тут на стало. Більше є таких, що тут лишають ся, менше вертає домів. Правда, в новійших часах процент повертаючих до Старого Краю значно збільшив ся.

Якаж отже будучність жде тих, що тут лишають ся? Одна на се відповідь, хоч гірка вона. Нарід наш вже в першій поколію на пів винародовлює ся, стає обоятний до руских справ, а в другім поколію англійска мова зовсім вижене руску мову з домашного ужитя, нашу народну історію заступить історія американська, они стануть Американцями. Такий є природний порядок і у других народностей, що давніше виемігрували до Америки, а котрі культурою та народною сьвідомостю више від нас стояли. Таке стало ся з Німцями та Італійцями, а бистре око дослідувача бачить, що таке вже і у нас тепер діє ся. Кожному з нас звісно, що рускі діти говорять з собою по англійски, а я знаю такі случаи, де родичі малообразовані люди не можуть порозуміти ся зі своїми дітьми, котрі виховані на улиці, цілком не знають рускої мови. Чому се так, се зовсім зрозуміле. Нарід наш жиючи по Злучених Державах, розкинений купками по всіх усядах, вже поза своїм порогом не розмовить ся своєю мовою. У людей менше просьвічених звичайно мова рішає про їх народ-

Голосний Уряд Р. Союзу на роки 1906--1908.

ність, з утратою еї слідує винародовлене, котре є неминуче для кожної одиниці, що осідає тут на стало. Правда, винародовлене се не наступає так скоро, раз, через щораз то новий наплив сьвіжих емігрантів, дальше, через родинні звязи зі Старим Краєм, а в кінци через релігію. Щоби запобічи винародовленю, на се нема ніяких способів, є лише способи, щоби його ослабити, розложити на довший протяг часу.

В сей спосіб, коли нам менше-більше розяснена будучність амер. Руси, пригляньмо ся близше тутешним інституціям, о котрі я перше зачіпив. Однак на жаль нема що нам приглядати ся їм довго, бо одним словом сказавши, всі ті інституції цілком не існують. Чому так? Чи може они не мають місця серед нас, нема да них для їх істнованя? Може они зовсім показали ся непотрібні? Ні, годі так відповісти, а всеж таки треба десь знайти причину їх упадку. Коли близше приглянемо ся, побачимо, що завинив тут нарід і ініціатори. Ініціатори закладаючи Еміграційний Дім, не застановили ся над тим, чи є у них на те средства і чи є відповідні сили до того. Они мали лиш те на оці, що така інституція є конечно потрібна, більше нічого не бачили, і в тім власне лежить їх помилка, лежить причина, що Еміграційний Дім не прийшов до життя, як то голосило ся. Про

якої кваліфікації учити в школі. Треба отже спроваджувати відповідні сили зі Старого Краю, а інтелігентнішим американським дяко-учителям треба дати відповідні інструкції, як і чо-го мають учити.

Плян та розклад науки мусить бути при-норовлений до існуючих тут обставин.

Шкільні підручники мусять бути уложені відповідно тому плянови, і духови Америки.

Коли отже робота наша зачне ся від шко-ли, се буде робота з долини, се буде робота, котра дасть основу під наше будуче жите, під наші організації. Діти, се будучність народа, якими їх виховаємо, якого в них духа впоїмо, такою буде виглядати будуча Русь американь-ска.

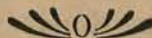
Друга многоважна річ, се просьвітна робо-та поміж старшими. Найуспішнійша она буде, коли будемо закладати читальні, курси для не-письменних, театральні кружки, хори, і так дальше.

Отже від тих двох річий, зачинаймо нове жите, нову борбу за наше існуване. Зберім ся всі, кільки нас є охочих до праці, подаймо собі разом руки і станьмо до борби з темнотою та байдужністю. Засіймо американьску Русь чи-тальнями, засіймо зерном науки, а по році ви-

тривалої праці, почислимо наші сили, і доперва тогді посягнемо за виспі діла. Тогді вже певно не стрітимо ся з неудачами, а поступенно, як ті Франкові каменярі, будем поступати на пе-ред, і збирати плоди нашої невсипучої праці.

Отже до роботи з долини.

Ж. В.

Батьки і діти.

Микола Бунь і Андрій Копко походили з того самого села, і були собі приятелями — ніколи не сварили ся. Бунь приїхав до Америки перший, а знайшовши роботу, спровадив і Коп-ка. Потім оба поспроваджували собі в краю жінки і що року запрошував один другого за кума.

Оба они много вже пережили і не нинішні они люди — а старі Американці — вже далі далі, двацять літ буде як они в Америці, і за той цілий час не пережили такого встиду та ганьби, як перед кількома тижнями. Нарід еще і тепер о тім говорить — а они і не чули аби коли небудь кому иньшому таке притра-фило ся; — правда, хиба може у Айришів — ну а се у них не дивниця. Вже певно на цілім

свѣті нема більших злодіїв та розбишак як ті Айриші.

А то таке трафіло ся, що середущий син Миколи Буня, дванадцятьлітний хлопець, дав арештувати свого батька — а знова Андрій Копко, не міг дати собі ради з найстаршою донькою, не хотіла дати йому послуху і він казав єї арештувати. Копко кавав ся тепер свого поступку, а Бунь жалував, чому не скрутив вязів синові коли ще був маленький, тай виховав собі на таку публіку.

Давно вже не бачили ся оба приятелі, але гірка доля якось стягнула їх до купи і оба пішли до салону, сіли в кутику, та попиваючи пиво, розказували про свою біду та взаємно себе потішали. Справді про їх випадок много говорили люди, але говорили з більшого неправду, тож наші куми з того і зачали свою розмову, що нарікали на людські брехливі язика, неприступні для правди. Лютило се Буня і дразало Копка що люди не хотіли слухати їх оправдань, а хоч люди і слухали, то їх не приймали. Тому оба куми постановили висповідати ся оден перед другим з чистої правди.

Микола Бунь був старший, поважнійший, отже перший зачав розказувати.

Бачите, ту в Америці не так як в краю. Василь мій найстарший хлопець мав шість літ

як ту приїхав, і вже з него иньша дитина і поважає мене і шанує. А вже Андрій, що ту прийшов на свѣт, вже він цілком иньший. Навіть і знати його більше не хочу. То бачите, ті американські діти, то всьо на улиці ховає ся, а поваги для батька має менше як щеня для суки.

А Андрій показував троха цікавості до книжки, тай я нагадав собі, не учив я старших дїтий, бо не було з відки, а тепер Богу якувати, доробив ся чоловік якого цента, то буду учив того хлопця. Посилав я його до англійської школи, тай до нашої рускої, і не казав вже йому нічого робити, най лиш пильнує книжку. Ну, і добре хлопець вчив ся, учителька хвалила і я тішив ся. Купив йому нове убрание, бо то бачите, поміж анґлицькими дїтьми мусить якось ліпше виглядати — бо будуть його кликати „Гунґерен“. От старав ся чоловік як міг, аби потому не нарікав на мене.

Раз якось пішов він до школи рано, та не вернув аж вечером. А деж ти був Андрію? питаю. А він дає мені пів доляра, та каже, що заробив. А деж ти заробив? питаю, А він каже, що продавав газети на улиці та заробив. Та чи був ти в школі? питаю. А він каже, що був в школі. Ну як ти можеш собі заробити, та хо-

дити до школи, то добре, лише пам'ятай що книжка перша.

Так ходив він до школи та продавав газети і що дня приносив мені якісь центи до дому. А то добра дитина, думаю собі, Боже благослови його, та дай йому добру голову до книжки.

Аж раз якось прийшов до дому вже близько до півночі. Ми всі в страху чекали на него, думали що якесь нещасте стало — аж він приходить.

А деж ти Андрію був до півночі? питаю, ми всі так бояли ся за тебе. А він каже, що ходив до цирку на „сьов“, і каже до мене: Тату, я хочу вступити до цирку, двох англійських бойсів вступило і я з ними пійду.

Мені аж недобре зробило ся. — Та ти би кудав дім та школу, та йшов до цирку? — така дитина 12 літ? — А деж би я на те призволив? До цирку ти не підеш, будеш школи кінчити, кажу я до него.

Він щось скривив ся, а я зирк йому на руки, а в него пальці аж жовті від тютюну.

То ти сину куриш? питаю, а серце мене аж болить.

Ні тату, каже він до мене, то оден бойс дав мені кавальчик, тай то всео.

Вже не мав я спокійної ночі того дня, вже прочував я щось злого. На другий день всео справдило ся. Присилає тічерка письмо, чому я вже від двох неділь не посилаю хлопця до школи.

Микола Бунь тут затримав ся, замашисто наляв пива собі та Андрієви, поштуркнули ся, та випили аж до дна, лиш піна на стриженых вусах лишила ся, котру зібрали в кулак і витерли руки о підшевку сурдутів.

Ну, і що би ви Андрію з таким хлопцём зробили? запитав по хвилі Микола.

Але Андрій і словечком не відізвав ся, лиш опустил голову на груди, та неподвижно слухав.

Вже не пішов я того дня до роботи, говорив дальше Микола, лишив ся дома, щоби покарати хлопця, але так покарати, аби на ціле жите пам'ятав. Цілий день не було його дома, аж пізно вечером приходить. Я зладив собі ремінь, та питаю: А де ти був Андрію? А в школі був, та газети продавав — каже мені зухвало, але таки в очи мені не подивить ся. Брешеш — кажу я, хопив його за карк та всипав з трийцять ременів. Будеш кажу мене онукувати, будеш поза школу ходити. Кажи що вже більше не підеш. А він аби вам словом обізвав ся, ані не пікнув. Мене батька більше боліло, як його лайдака. А така вам біда тверда і упер-

та, що мені аж страшно було, що то моя дитина,

Вибив я його що ся влізло, тай кажу: Перепроси тата, а він ані не рушив ся. Я знов зачав бити. Перепросиш чи ні? кажу, а він упертий як затав ся, і голосу з себе не видав. Аж на силу відорвали мене від него жінка та син.

На другий день приходжу з роботи, а жінка з плачем мені каже, що Андрія нема. Вибив ти його, каже, тай він геть утік з хати.

Як він утік з хати, то не хочу його більше знати, кажу я до жінки, він не мій син. Ходила за ним мати, ходив за ним старший син, але не могли його знайти. Десь нараз щез. Не було його три дни в дома. Вже і мені стало маркотно, може я не повинен так був бити, треба було покричати, навчити. Ну, але щож, то вже за пізно, треба шукати хлопця, бо то еще дитина. Може де згинув, не дай Боже...

Але наріканя Миколи перебив Андрій, подаючи йому склянку пива, зі словами: Такому ніколи нічого злого не стане ся.

О так, такому нічого злого не стане ся, то правда, але за те мені стало ся. Такий встид та ганьба, через рідну дитину.

Бачите, три дни не було його в дома, а четвертого дня приходить до хати полісмен, і бе-

ре мене до джелю. Та за що? — питаю ся. Ані я нікого не обікрав, ані не забив, за що я маю іти до джелю? А він мені каже: То ти такий батько, так ти ховаєш сина, беш його, не даєш йому їсти, а він йде красти вугле з кар. Будеш за то в суді відповідати.

Вже двадцять літ, як я в Америці, а я ще не був в суді, аж доперва через власну дитину. А чи я його посилав красти вугле, чи що, за що ви мене ведете як злодія?

За що? каже до мене полісмен, твій син тебе казав взяти.

А то знаєте, лайдак як утік з хати, та пішов там за місто, коло майнів, та крав вугле з кар, і продавав людям. Поліція його зловила, а він каже, що батько не дає йому їсти, а лиш беш його, тому він мусить красти, аби з голоду не згинути.

Ну, і хто тут винен? Певно що батько, тай мене заарештували. Потримали мене там два дни. Випитували де я роблю, кілька заробляю, геть все випитували, а потім сказали, що хлопця дадуть до такого заведення, де буде мав строгий нагляд і навчить ся якогось ремесла.

Коли мене випустили, приходжу до дому, а жінка каже, що були там якісь панове з поліції, казали собі показувати, що она варить їсти, казали показувати чи суть які убрания для

Андрія, сорочки, черевики. Она їм то все показала; його книжки, його зошити, они щось покивали головами, та сказали, що тут родичі ніч не винні, лиш хлопець недобрий, але они дадуть його до такої школи, що там він навчиться і чогось доброго навчить ся.

Так бачите, що то від власної дитини чоловік може дочекати ся. Ой ні, нема ту добрих дітей в тій Америці, все то таке пусте, старшому ані на крок не поступить ся.

За все люблю я ту Америку — лиш не люблю єї за те, що так пеує діти. Ані то помолити ся не хоче, ані до церкви не піjde, лиш аби на улицю — там оно вже знайде собі забаву.

Микола так якби вже скінчив своє оповідане, і кум Андрій зачав розповідати про свої болі.

Єї куме, та з моев Настев еще гірше було. Та ви знаєте, дівчина нівроку виросла файна, здорова, тільки до праці — а єї захотіло ся паньства. Книжку читати, по паньски убрати ся, то у неї, а у мене знаєте нема так звідки, треба аби всі робили. Годі одному тими двома руками всіх накормити. Працюю я гірко, тай кажу, що би і она працювала. От як то другі людскі дівчата по фабриках працюють, тай до дому помагають.

А єї і не в голові робота — она каже до мене, що хоче вчити ся за таку, що робить жіночі капелюхи. Ну, я вже згодив ся і питаю, а кілька будуть тобі платити? А она каже, що за науку треба платити самому, а потім як навчить ся, то буде заробляти добрі гроші.

Так що ж мені з того, що потім буде, мені тепер треба аби заробити. Потім кажу до неї, чи ти з того потім будеш жити? Вийдеш замуж та будеш мала досить роботи коло дому. А платити я не буду, бо сама знаєш нема звідки. На те я тебе виховав, аби міг відпочати на старші ліга.

І таки я єї не пустив до тої школи. Поплакала дівчина, поплакала, аж каже раз до мене, я тату не годна в фабриці працювати, я піjду до англіків на службу.

Ну, не хочеш ти бути в дома, то йди на службу, але памятай, що в тебе батько, мама, що треба їм допомочи.

А чи я просила ся у вас на сьвіт? каже она до мене, треба і мені щось про себе подумати.

Які то невдячні ті діти — подумав я собі, і она пішла з дому. Навіть не попрощала ся зі мною.

З місяць не була в дома, а дістала службу у якогось англіка-лоера. Якось в неділю вече-

ром приходиться до дому. По панські убрана, аж сьвітить ся від неї, всьо новісеньке, а біле як зеркало. Хоч призирати ся.

Ну щож, питаю, якже там тобі на службі, добре іде? Чи добре платять? Може би ти що помогла до дому? От видиш, будуку хату, та не стає грошей. А она каже, що она за себе мусить памятати, я єї не куплю ні убраня, ні черевиків, она мусить сама на себе працювати.

Аж свербіла мене рука, то ти така моя дитина, а як я тебе ховав, то не за себе я дбав, а за тебе, щоби мала що їсти, а ти так до мене говориш? Так там тебе научили ті Англички? Якось мене успокоїла жінка, бо вірте мені, був бим палицю на ній поломив.

Як знаєте, у мене є кількох бордінгерів, отже прийшла вечера, і она вже там з жінков ладилась до стола. Накриває стіл, приносить тарелі, та собі свище в хаті. А ти погана, в хаті, де сьвяті образи, та свистати? Знаєте, яка моя жінка спокійна, а таки не витримала. Як почувла, що она свище, тай як не лупне єї по карку, а всі тарелі, як тримала в руді, так упали на землю, та потовкли ся на кусники. Аби ти знала, що в моїй хаті свистати не будеш, доки я тут газдиня. Вже хоч і була страта, бо треба було нові тарелі купувати, але жінці я і слова не сказав, бо мала рацію...

Поплакала дівка, поплакала і забрала ся геть з хати.

Бачите, казали люде, що я єї силував аби йшла за Стефана. Ви знаєте його, порядний хлоп, і не пе, і має свій стор. Правда, що впа-ла она ему в око, але клену ся, що я єї не силував. Я єї лиш сказав, що сватає єї такий порядний парубок з маєтком, бо ему треба розумної жінки, що уміє по англички, але я єї не силував, бігме що не силував. То вже так люде причинили.

Пішов я раз до неї, там де служила, бо вже зі три місяці не була в дома, і кажу до неї: — Настю, ти радше ходи до дому, нема мені з того погятку, як ти на службі, а так лише ходи до дому, та поможеш мамі господарити. Тогди вже, слава Богу, я мешкав у власній хаті, а у мене було щось 20 бордінгерів і жінка не могла собі сама дати ради. А она каже що не пійде, що она буде лиш до кінця місяця служити, а потому пійде до школи.

А мені якби хто в лице дав. То ти, така, сяка, мене послухати не хочеш, батька? Накричав я на ню, насварив, она виплакала ся, тай прийшла до дому.

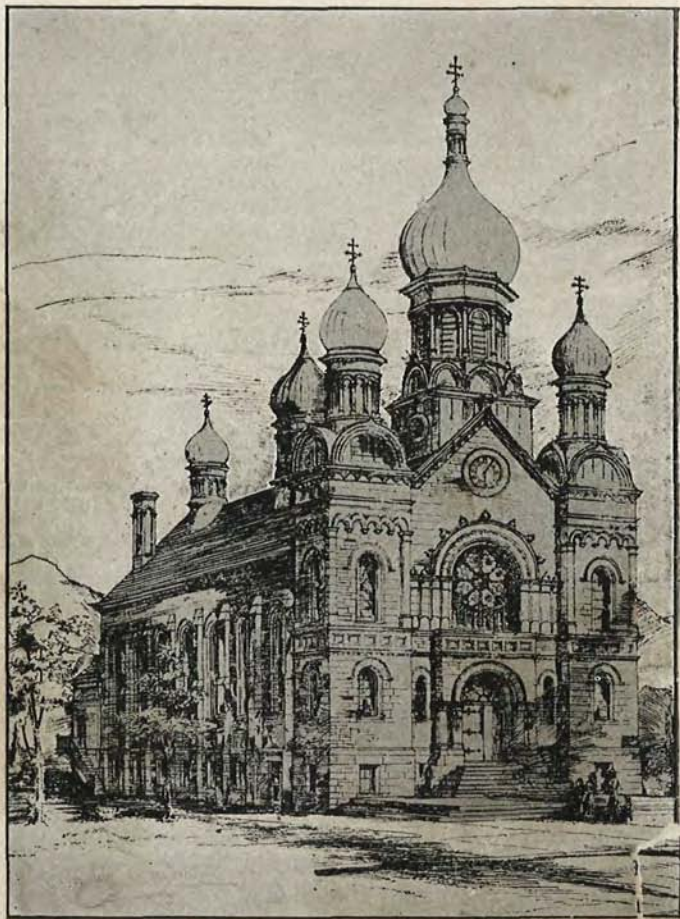
Що йно прийшла, а вже на другий день зачала заводити свої порядки. В мені аж всьо перевертало ся. В суботу хлопці спровадили

собі кек пива, а она їм виговорює, щоби геть забирали ся з хати з тим пивом. Каже щоби в хаті не курити, та не плювати на підлогу. Чорт знає, що не повигадувала. Доки я жию, кажу до неї; то я буду паном в своїй хаті, а тобі зась від того. Ти можеш розказувати у своїм домі, як тебе муж не возьме за косу та до землі. Ну то я не буду в дома, каже она до мене. Будеш тутка, доки я тобі скажу. Я тобі батько і маю право розказувати. Она поплакала, поплакала, а вечером пішла до міста, так що ніхто не бачив.

Нема оден день, нема другий, а ту бачите Стефан приходить до мене, та каже, що він би дав мені добре заняте в его сторі. Не мусів би я так тяжко на старі літа по фабриках працювати. А що там Настя? питає він мене, і дає презент для неї — золоту годинку. Така файна, що як раз би мені пасувала. Я від коли жию, ще не мав годинки. Та щож, кажу, коли она дурна. Пожди еще троха, то якоесь оно буде.

А ту мене аж підносить, пішла з хати і чорт знає де обертає ся.

Іду я там, до того доера, де она перше служила. Дивлю ся, а она з паньов, то є з жінок доера на ганку сидить на кріслі гойдає ся, шваркоче по англійски та обі сьміють ся, як рівні.

Нова Руска Церков в Шамокин, Па.

Як побачила мене, нараз змінила ся, підійшла до мене, та питає — а що тато хочуть ?

Добре, що ти не забула, що я тобі тато, а я хочу, щоби ти йшла до дому.

Я до дому не піду — каже она мені просто в очи.

Ти, ти мені так кажеш? Мусиш йти до дому, бо за волосе через улицю буду тягнути, на встид і ганьбу перед сьвітом.

Она зачала плакати, а тота пані, що сиділа на ганьку, приступає до нас і питає, що ся стало.

Нічого, нічого, каже Настя.

Якто нічого? — кажу я. Я е єї батько і кажу, щоби она йшла до дому, а она не хоче. Если ти єї пані, то не можеш єї затримувати.

Она там зачала щось більше шварготіти по англицьки, я добре не розумів, але потому сказала, що вечером пришло Настю до дому.

Ну, памятай же — кажу — щобись прийшла, бо полїдаїв по тебе пришлю.

Але минув оден день, минув другий, а она не приходить. А ту Стефан раз у раз в хату заходить — та випитує.

Ах, почекай, думаю я собі, піду там еще раз, але таке вистрою, що попам'ятаеш на весь вік.

Приходжу я там, а в дома не застаю нікого, тільки лоера. Кажу я до него, тут на службі є моя дитина, я прийшов по неї. А він каже, дуже файно, що ти прийшов до своєї дитини, але єї нема тепер в дома. А що ти від неї хотів?

Якто що? — кажу я до него. Я є єї батьком, я хочу аби она йшла до дому.

А він мене випитує, що она буде в дома робити, а що я роблю, а чи маю свій дім, а потім мене питає, кільки келішків горівки я випив.

Правда що я на охоту випив трошечка, але клену ся, паний я не був.

Ти собі зуби почисли, не мої келішки — кажу я до него — я за твої гроші не пив. Віддай мені дитину.

А він до мене крикнув: Чи я тримаю твою дитину, але мені здає ся, що ти не варта бути батьком тої дівчини.

Ах, як він мені то сказав, а в мені аж всьо закипіло.

Іди, каже він до мене, іди, виспи ся, а прийди по тверезому, і тогді оба на розум поговоримо. А твоя донька, хиба би була дурна, якби йшла до дому.

Вже мені не треба було більше, як він мені сказав. Пійшов я до дому, виспав ся, але злієть

мене не минула. Якто, аби перед мною, батьком, ховали мою дитину? Аби я не мав права до неї? Пожди, хоч ти лоер, а я тобі покажу, що она мусить прийти до дому — подумав я собі і пішов на поліцію. Там розповів я їм, що хотів бачити свою дитину, а єї перед мною сховали, що хочу, аби она йшла до дому, а она не дає мені послуху.

Випитали мене, де я мешкаю, де служить Настя, кільки она має літ, і казали йти до дому а они вже єї приведуть.

Пішов я до дому і вже жду що буде дальше. За пару годин приходить до мене полісмен і каже, що Настя є на поліції і мене туди кличуть.

Іду я тай собі думаю — они ж також мають діти, і знають як то болить батька серце, коли дитина не хоче його слухати

Але що там було — то вже і казати не хочу. Андрій махнув рукою та доляв собі пива.

Говоріть вже до кінця — наглав Микола, та вже що було, то було, оно не вернеть ся.

Ет, кажу вам, і не снило ся мені, що таке на сьвітї право може бути, що від батька дитину заберуть, і він до неї не має права.

Там застав я цілу купу панів та урядників і судію і того лоера, що у него Настя служила. І Настя там була, як яка пані сиділа на кріслі.

Они всі вже чекали на мене і не дали навіть два слова з нею поговорити. Судія мене питає, чи то я батько тої дівчини? Ну, якже-ж, кажу, таж я. То гарний ти батько, каже він до мене і повтарає ті самі слова що лоер мені сказав. Ти, каже, не є такий бідний, на жите заробляеш, а твоя донька хоче ся учити, то ти маєш єї дозволити. Той пан — каже він на лоера, хоче єї дати до школи, аби она чогось научила ся, а ти не можеш непозваляти. Ще подякуй тому панови, чи там його жінці, що так щиро заняли ся твоею дитиною. А і она то видко заслужила, і ти, правду сказавши, не варта бути батьком такої дівчини.

Як зачав мені таке говорити, та при всіх тих панах, а мені аж в очах зі встиду потемніло.

Робіть що хочете, сказав я їм, і вже більше слова не промовив. Тільки Настя приступила до мене, поцілувала мене в руку, та каже — не гнівайте ся тату на мене.

Ту я мав охоту дати їй раз але так, щоби протягнула ся, тільки мені наробила встиду, а потому жаль мені зробило ся і я поцілував єї в голову.

Таке то бачите, тепер она вивчить ся на паню, а мені яка з того користь?

Але на ті слова Микола обрушив ся. Ти справді не варта бути батьком такої дитини — ти хочеш ціле жите користати з того, що ти єї батько?

Оба приятелі куми трохи посварили ся, хоч оба в тім годили ся, що як дитина зачне в дома шварготіти по анґлицьки, ого — вже она для батька стане чужа, вже єї родичі не розуміють, вже она жие иньшим сьвітом.

Ох, не для дітий тота Америка, кривив ся Андрій. Добре зробив Тома Зовулич, що замкнув діти в хаті і на крок за поріг не випускає. Бо то знаєте, его жінці снило ся, що в сні десь приходять до неї єї небіщка мати, що то ту в Америці померла, і десь каже до неї: Не выпускай дітий і за поріг а вже борони Боже до тої анґлицької школи.

І бачите, від того часу она тримає діти в хаті і певно не діжде ся такого з них як ми з наших дітий дочекали ся.

Оба приятелі допили решту пива і попрацавши ся з жальом до дітий пішли до дому.

Але десь там на дні серця Андрій тішив ся, що его дитина вивчить ся на паню, а і Микола пізнав, що так як стало ся з его сином, стало ся найліпше.

Punxsutawney, Pa. 10 Вересня, 1906.

Аминь.

Батьківська рада.

I.

Казав батько Андрухови,
Що пер ся женити:
— Не спіши ся, синку милий,
Жінка любить бити.

Оженитись можна скоро,
Наче з'їсти муху;
Влетить в горло. Але з горла?..
Хоч реви Андруху!

Оженившись, треба впрочім
І се добре знати, —
На що сам апетит маєш,
Мусиш жінці дати.

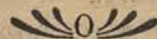
II.

Хочеш, дочко, віддаватись,
То лиш за німого,
Тоді будеш говорити
За себе й за нього.

Німих словом не обидить,
Ані не полає,
Не побе тебе словами,
Бо він слів не знає.

Німих буде мовчаливий
Як лебідь, як бобри,
А тобі буде здаватись,
Що він такий добрий.

Чалий.

Через маму.

На маленькій, прерійній стації Гокслей приставав трейн лиш тоді, коли який пасажир хотів висісти або всісти. Але і тоді не ставав цілковито, а лиш звільнював бігу і пасажирів приходило ся, або підбігати за трейном, коли хотів всісти, або вискакувати коміть головою, коли хотів висісти. А в однім і другім случаю треба було наражувати ся, як не на звихнене ноги, то бодай на розбите носа. Та Гокслеївці, як всі браві Канадійці, спокійно приймали від Сіпіяра*) сей спосіб трактованя і кожний радив собі, як умів, щоби не покалічити ся.

Так і Петро Маковій зовсім холоднокровно вискочив з трейну прямо в рів, причім зовсім против своєї волі вигнув ся в двое і приляк

*) С. Р. Р. — Canadian Pacific Railway.

на одно коліно, а коли трейн перешумів понад него, зігнув ся ще раз, підняв з трави свій малий ручний клунск та спокійно, майже не оглядаючи ся, пустив ся скорою ходою по треці вслід за трейном.

Була гарна погода. Сонце зішло вже геть з полудня. Легкий легіт колисав травою та дозрівачою пшеницею, а патрийотичні москити весело висьпівували Петрови своє мельодийне „God save the queen“ та цілували его, де лиш могли найти его шкіру. Але Петро, чоловік з роду флегматичний, мало на те все звертав уваги. З похнюпленою головою, від хвилі до хвилі підносячи неспокійно очи, йшов скоро вперед, надслушував битя свого серця і роздумував про свою Марійку.

— Що там властиво з нею діє ся? Що робить? Тай чи свідомо, чи несвідомо, як давнійше? Чому сміх з себе і мене робить?

Слова з листу одного з его сусідів, що говорили недвозначно про Марійчину поведінку, раз-враз вертіли ся в его голові, дратували его і що-раз прикрійше і немилосерднійше ему звучали. І хоть як старав ся думати про щось иньше, так не міг.

А тимчасом фарма за фармаю проминали, минула хатина констабля Берінгтона, показав ся зза корчів і зник за ними дім богача Куш-

три, а відтак перетяла треку поганенька возова дорога і тут Петро зішов на право та, звільнивши кроку, підніс голову і шукав зором своєї нещасної низенької землянки, що в ній мав зустрінути ся з невірною молодою дружиною — Марійкою.

Ось і показала ся.

Двері на остіж були отворені, а в них цілою своєю широкою поставою стреміла теща — Марійчина мати. Прислонила від заходячого сонця рукою очи і не то цікаво не то нерадо дивила ся на Петра.

— А гості, гості! А чому так несподівано?

— Марійка вдома?

— Нема. Вийшла до сусіди. Незадовго верне. Прикрить ся бідній самій в хаті сидіти.

Зза тещиної особи висунула ся ціла громадка дітий і, мов до штурму воляки, пігнали до Петра. Петро віддав між них свій клуночок з ласощами, а сам пішов з тещею в хату.

Утирав своє спітніле лице і роззирав ся розсіяно. В хаті все було, як перед п'ятьма місяцями, коли ще виїзджав до далекої Брітш Колюмбії у роботу, а вдома лишав любу, любячу жінку з еї родиною, та золотими красками малював свою будучність. Ані не снів тоді про таке привитане. — На стінах порозвішувані в неладі Марійчині річи, за зеркалом кілька стя-

жок і два довгі гребені, щітка до убраня на столі, над дверми револьвер, а на полиці біля лампи кілька газет та брошурок, скинутих в неладі.

Теща почала порати ся коло кухні.

— А леж бо ти, Петре, скинь ковт тай сядь собі, відпични. Прецінь ти вдома; не маеш чого встидати ся. Тай говори що. Але тихо, бо тато положив ся над вечером передімати ся.

Петро однакож не спішив ся з говоренем. Поволи, мовчки, скинув з себе ковт і вже на половину розщипнув камізолюку, коли двері хатні несподівано відчинили ся і в них станула Марійка. Молоденька, гнучка, розкішна з неозначеною усьмішкою гляділа на Петра і ані не обзивала ся, ані не приступала до него. Петро чомусь почервонів. Заамбарасований приступив остаточно сам до неї, взяв її за руку і скорше, чим вона могла стямити ся, зложив на ній несьміло поцілуй.

— Як ся маеш, Марусю? Я прийшов до дому — відвідати тебе.

У сю хвилию Петро забув був зовсім про те, чого приїхав, і про лист сусіди. Відчував лиш, що перед ним стоїть найдорожша істота, его Марійка, і по серци его розливалася блаженна радість. Та те чуте вмить зникло, коли Марійка відозвала ся байдужним голосом:

— Шкода було тобі тратити час і гроші. Я ще не гину.

— А такий тон, що має значити? — подумав Петро і промовив голосно: — Я тобі пізнійше скажу більше, чому я приїхав.

— Як хочеш, то кажи відразу, бо я зараз йду знов з дому.

— Кудиж?

— That's my business! — відповіла нервисто Марійка, але побачивши, що Петро блідне, додала по хвилі лагіднійше: — Йду на ніч до Грейсі.

Петро помовчав хвилию. Серце его болючо стиснуло ся і кров вдарила до голови. Ледви чутно прошепотів:

— Ти не повинна там заходити, як себе шануеш.

Тоді теща, що доси прислухувала ся мовчки, голосом піднесеним о одну скалю, відеклямувала звільна:

— Ти не басуй над моєю дитиною. Ти биш собі що хочеш, і вона най робить собі, що хоче.

Петро остовпів. Грейсі була дівчина-гефбридка дуже легких обичаїв. Сенді, її брат, був якраз той, що через него люди брали Марійку в зуби, а славив ся шубравцем на цілу кольонію. Дперва рік, як приїхав, а вже ні один

сусід не сказав про него доброго слова. Мешкали обое з сестрою та з матірю на фермі, мало робили і жили з дня на день, як казали, із готових грошей. І от теща холоднокровно помагає своїй замужній доньці виправляти ся до тих людей на ніч тоді якраз, коли він приїхав до дому.

— Вона моя жінка і я маю право жадати, аби вона мені встиду не робила.

— Або ти мене купив? — питає Марійка.
— Хочеш, аби я замкнула ся в твоїй шанді, як в арешті, та навіть не подивила ся через вікно.

— Я такого ніколи не хотів, але не позволяю, аби ти ходила на ніч до Сендого.

— То я собі сама позволяю.

В сей мент увійшов до хати сам Сендий, витягнений, худий парубіка. Побачив, що в хаті тяжка атмосфера та не показав по собі нічого, лиш моргнув на Марійку.

— Maгу, are you ready?

— Yes, I am, Sandy, — відповіла Марійка.
І, поправивши на собі капелюх, та глянувши в зеркало, вийшла з Сендим...

В хаті запанувала болюча мовчанка. Лиш з надвору доносив ся крик дівчорі, а тесьть хрочів здорово в своїй кімнаті.

Як бачу, то і мені приходить ся виносити ся з хати, — заговорив Петро остаточно мов до себе самого.

— Роби, що хочеш, відповіла теща.

Мовчанка...

— З якої причини Марійка так для мене змінила ся? Що се має значити? — спитав по хвили Петро.

— То значить, що ви вже не для себе і ти від Марійки відчепи ся, бо вона тебе більше не хоче.

— А чому перше була з нас добра пара.

— Але тепер ні.

— Чому?

— Бо з тобою ні мови, ні розмови. Ти не любиш музиків ні танців.

— А з Сендим?

— Сендий хлопець молодий і веселий і єї любить.

— Гм. Але вона зі мною слюбовала.

— Що значить такий слюб, що его дав се-рафимский піп.

— Хто таке вам сказав?

— Я сама знаю.

— І єї ви те наговорили.

— Ет!

— Так туди стежка в горох! І ви маєте сумліне свою дитину на таке наводити? Така мені від вас вдяка? За те, що не дав вам попід плоти розійти ся, що опущених приняв за свою родину і за матір-батька уважав вас. Що годую

вас шестеро вже півтора року, а сам нуждаюся і здоровля собі збавляю, аби лиш ви вдома щасливі були, не журилися тай горівочку попивали. А ви з таким шубравцем Сендам знюхуетеся та підомною яму копаєте...

— Що ти до мене так розтарахкав ся? — перебила Петрова теща. — Чи може і надімною хочеш басом бути?

— Я вам лише хочу сказати, що се лайдацтво мене так з розмислом з жінкою розлучати.

— А ти нащо женив ся, як жінки не маєш з чого добре утримувати? Сендій Марійку любить а гроші має і Марійка дурна би була, як би его не тримала ся, бо з ним бідувати не буде тай нам старим з тим дробом лекше стане, чим з тобою. От маєш віз і перевіз.

— То ви вже і пляники собі поробили.

— Тож не мали чекати на тебе.

— Дурисьвіти. Кроволийці.

— Ти до мене так не говори, бо ще варешою тобі по голові заїду.

В міру сеї розмови обое підносили голоси, аж зовсім розкричалися. Діти позбігалися до хати, лишили двері отвором і здивовані та перестрашені позирали то на матір, то на Петра. Тесть збудився та спудженим голосом питався:

— Що є? Що є?

— Я був тихий і покірний, а ви опуканці, безсумлінні вняли ся мені кіле на голові тесати. Здоровле мое ви знищили, жите мое ви збавили, але й знайте, що із доні своєї тай з усіх дітей ваших потіхи не діждетеся...

Говорячи се, Петро одів свій ковт і капелюх, блискавичним рухом зняв з над дверий револьвер і станув в дверях.

— Пропадете як роса від сонця, — додав ще і — обернув ся, тріснув дверми та бігцем пустив ся в сторону хати Сендого.

А в хаті Сендого був на ту пору великий гамір.

Стара Індиянка куняла коло кухні. Сендій, Грейсі і Марійка на перегони одно одного скоботали і хихотали ся і кидали ся, що мало хати не рознесли. Марійка якраз скоботала Сендого, коли двері отворили ся і в них з револьвером в руках станув Петро.

Лице его було бліде а позір страшний.

Всі кинули ся, як громом ражені і наче одеревіли. Марійка половину була схована за Грейсі. Петро стояв, щоб привичаїти ся до світла і міряв револьвером в Марійку. Тоді Марійка запищала не своїм голосом:

— Петре, Петре, що робиш? Не губи мене. Я не винна. Мене мама до всього намовляла...

Крик Марійки був такий прошибаючий, а слова так щиро висказані, що Петром аж тронуло і він нараз запитав себе, за що властиво хоче її убити. За дурноту? За те, що за слабо его ласбила, коли любов могла скоро з серця викинути і очи свої звернути, куди не слід було? За те, що не мала сили оперти ся маминим підшептам?... І опустив револьвер. І дивив ся в її благальні очи довгу хвилю і глянув в саму глибину її душі. Відтак пригадав собі ті щасливі хвилі, які прожив з нею. І жаль підступив під его серце невольний, несвітський. За горло его стиснуло, а на очи виступили сльози і закапали цюрком.

Тоді він обернув ся і, не промовивши ні слова, тихцем вийшов за двері.

Вільше вже его ніхто не видів в околиці Гокслей. Лиш раз, в три роки після описаної події, розійшла ся була новинка між его знайомими, що Петро бомує в Seattle, Wash. І ніхто не дивував ся. А Марійка не змогла вернути ся більше на добру дорогу. Зійшла також на саме дно суспільности. Через маму...

Vancouver, B. C. Aug. 22, 1906.

Мир. Стечинин.

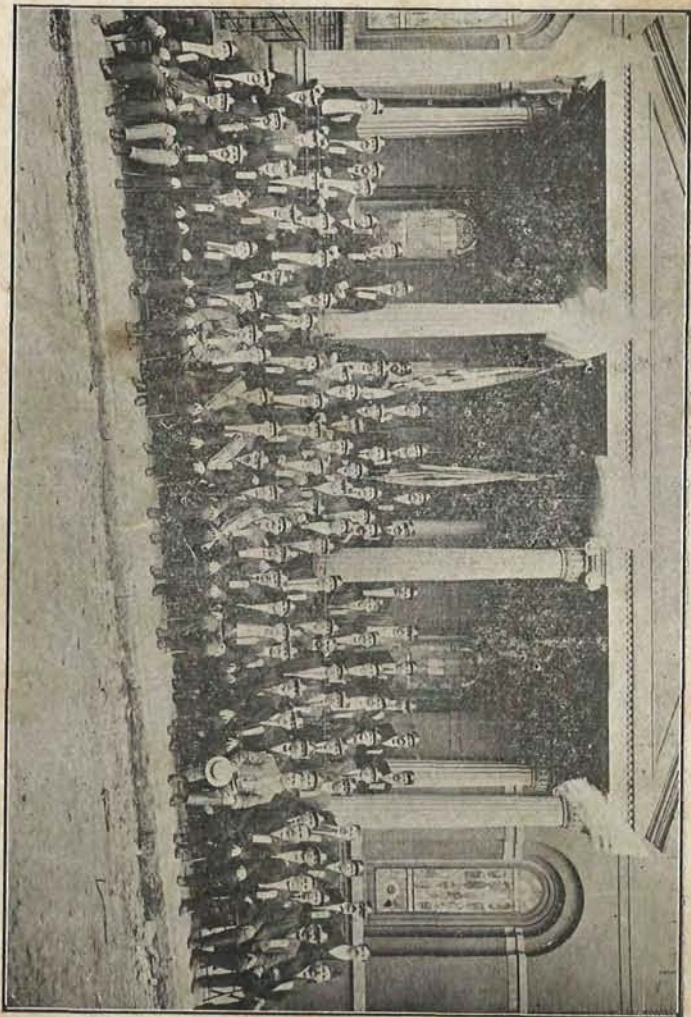

Білі невільники.

В Ернест, Па. як і по всіх копальнях м'якого і твердого угля, запанував страйк. Заряд юнії углекопів, при віднові умови з властителями копалень ухвалив страйк, щоби в сей спосіб приневолити углевих царів до прийняття своїх мінімальних жадань. Але властители, заосмотривши ся наперед в великі запаси угля, не зовсім спішили ся з заключуванем умови. Они знали, що голод великий пан, а їх найліпший союзник. Тому справу угоди проволікали з тижня на тиждень з місяця на місяць, ставляючи неможливі до прийняття услівя.

Страйк вже тягнув ся три місяці, а углекопам зачав доскулювати голод. Що голод доводить до ексцесів, о тім знали компаністи дуже добре, бо побільшили значно свою гвардію, котра стерегла майнів. Углекопи в Ернест, по найбільшій часті Українці, Поляки, Литвини та Словаки називали тих гвардистів „козаками“.

Від страйку терпіли всі мешканці місточка Ернест, але вже-ж найбільше терпів Матій Сенюта. Він мешкав в скрайній хаті, як з западу входить ся до місточка. А походив він з Галичини з Поділя. В его хаті мешкало вісімнадцять бордінгерів, всі галицькі Українці. Число їх за

Братство Св. О Николая в Питсбурі, Па.

час страйку скришило ся до десятиох. Одні вернули до краю, а другі пороз'їздили ся по других плейзах за роботою.

Матій Сенюта еще перед тижнем витягнув з каси послідний цент який там зложив за добрих часів, а тепер вже стояв на ласці юнії. Юнія давала страйкуючим дрібну тижневу підмогу, котра ніяк не могла вистарчити на удержане численної родини Сенюти.

Було се перед вечером, гарного червневого дня. У природі спокій. Легіт вітру ледви колисав зеленим листем на деревах, що декуди густо окружали майнерські хати і чужинцєви вказували, що перед кількома роками стояв тут густий ліс. Нині лиш сліди з него остали ся. На его місци вносили ся малі одноповерхові хати, котрі компанія побудувала для майнерів.

Над цілим місточком залягав спокій, якийсь торжественний настрій. Не чути було ні звичайного крику, ні гри на гармонії, ні пняних пісень. Перед хатами було пусто, лиш денєде на дорозі бавили ся діти, або який прохожий, сьвяточно убраний, спішив до своєї хати.

Чужинця сей спокій вражав і зацікавлював. Але мешканці місточка Ернест знали добре причину сего. Они кровію заплатили за се, що они чорнороби, і ожидали огню пекольного, яко кари з неба на тих, що їх гнобили. Такого на-

сильства, яке тут стало ся два дни тому назад, нігде нема, хиба що в Росії.

Робітники-страйкарі зібрани ся були на двірци, де ожидали делегата з юнії, котрий мав мати промову на їх мітингу. Однак ожиданий делегат не приїхав і всі они купками вертали домів. Дорога їх вєла попри компанічні забудованя. Нагло з улиці кинув хтось каменем в вікно канцелярії, а рівночасно, в слід за каменем, посипалась з противного боку ціла сальва карабінових і револьверових вистрілів.

Страйкарі несподівано заскочені, не знали що дїє ся і ведені сліпим інстинктом, поробігали ся на всі боки. Але на місци лишило ся вісьмох людей. Трох згинуло відразу, оден умирав, а чотирох ранних,

І чужинець тепер зрозуміє, чому в Ернест такий поважний настрій. Як раз, тепер повернули робітники з похорону своїх чотирох товаришів, двох Литвинів, одного Італійця і одного Англіка, і тепер була хвиля, коли майнери споживали свою вечеру. Була се шеста година. Нічва робота в майнах зачинала ся о семій годині вечером, отже, щоби наспіти на час до роботи, майнери прийняли собі в звичай їсти вечеру о годині шестій. А хоч вже від трох місяців сиділи дома бездільно, і нічим не були звязані, прийнятий порядок задержували дальше.

В деяких хатах вечера скінчила ся і майнери виходили на двір, сідали на ганку, на сходах і курили свої короткі люльки. І в хаті Сенюти скінчила ся скупа вечера. Була липзупа з фасолею і клюсками і кава. Всі бордінгери враз з господарем повиходили на двір щоб віддихнути свіжим воздухом і утечи перед мухами, котрі цілими роями гніздили ся в кухні.

Декотрі з них були босі, декотрі мали на ногах пантофлі, а всі без сурдутів, лиш в чорних робочих сорочках, порозпинаних на грудях.

Всі сиділи мовчки; а на їх лиця пригноблене вибило свое пятно. О чім же мали говорити? Про свою біду? Досить вже они о тім набалакали ся, а в серцю чули далеко більше, як могли вповісти устами.

Сиділи отже мовчки, лиш затыгали ся димом файок та папіросів. А сонце поволи ховало ся за високу гору, що вносила ся по другім боці велізної дороги, і кидало свое миле світло на ціле майнерске місточко.

— А во дивіть ся, перервав тишину молодий парубок, так як злодій перекрадає ся поміж хати, і показав палцём на зачорненого майнера, котрий вертав з роботи до дому, але не йшов хідником, лиш сьмітниками попри ліс, щоби уникнути очий страйкарів.

Всі сидячі звернули ся в показанім напрямі і з кількох уст вирвало ся з огірченем: „падлюка“ „скеб“.

Се той клятий Словак, промовив оден, пригадуєте собі, як горлав на мітінгу, щоби вступати до юнії, а тепер поганець сам ломить страйк і за скеба робить.

А то захланна нужда — відозвав ся другий, та гроший у него тільки, що числа їм не знає, і еще лакомить ся на той юдиний гріш.

Ах, промовив оден горячийший, не дай Боже, щоби я його стрітив де сам на сам, знав би він тогді як то скебувати.

Молодий горячий парубок хотів еще дальше говорити, але перебив йому господар Матій Сенюта.

Не говори так голосно „скеб“, бо набавиш ся такої халепи, що ціле жите попамятаєш. Тут стіни масть уха. Ти знаєш що зробили в тим Литвином, що тамтого місяця тут в тім домі мешкав. Зажартував собі зі скеба, витягнув з кипені маленький дитячий пістолет на паперові каблї і сказав, що як буде скебувати, то его застрілить з того пістолета. Знаєш що в ним за се зробили? Засадили до криміналу на шість місяців, а его жінку та діти компаністи сейчас з хати викинули. Ту треба бути дуже обережним. Ту не так як в Старім Краю. Там бодай

умієш розговорити ся, там тебе оборонять і за дармо як не маєш чим заплатити, а ту всі ідуть рука в руку в компаністами, ту той має право, хто має гроші.

Як раз коли Сенюта скінчив свої слова, у лицею попри його дім переїхало на конях в скорім темпі чотирох „козаків“ уоружених в стрільби.

То не „козаки“, то вже мабуть військо, відозвав ся оден.

І мені так здає ся, що то вже військо, заговорив другий, сплунувши далеко від себе на траву. Вчера говорив мені оден Англік, що має тут прийти ціла компанія війська, пильнувати порядку.

А я чув, промовив иньший, що они прийшли зробити лад з компанічними урядниками, за те що невинно постріляли людей.

Аякже, і я так чув, сказав еще иньший. Мені казали, що їх вже арештували і відвезли до суду. Не знати, чи се правда?

А чому би не мала бути правда, відбив горячий парубок. То ніби то так можна безвинно людей на улици стріляти? То вже хиба так як в Росії. Правда таки мусить вийти на верх. Юнія не дасть нам зробити кривди.

Говоріть що хочете, а я вам кажу, що юнія тримає з панамі, сказав поводи старший

вже чоловік, що доси не брав участі в розмові. Якби юнія не тримала з панамі, то страйк вже давно би скінчив ся. Але крук крукови ока не вибере.

Деякі йому потакнули, деякі спротивили ся і розмова їх повільна в коротці перейшла на другу тему, бо побачили на дорозі великий віз наладований бочками з пивом.

Іде наш потішитель, загомоніли страйкарі і придивляля ся, перед котрого хатою віз задержить ся.

Звичайно коли еще не було страйку, що суботи приїжджали два величезні вози, наладовані пивом і перед кожного хатою скидали по кілька бочівок. Тепер вже ті часи проминули, і віз задержав ся перед якою десятою хатою. Се було вказівкою для наших страйкарів, що там мешкають „скеби“. Бо иньші робітники давно вже вийшли з грошей, їм вже не ставало на хліб, не то що на пиво.

Віз поводи наближав ся до хати Сенюти.

Ану хлопці, зірвав ся оден парубок, скиньмо ся по десять центів та купім собі на завтра кек пива. Завтра неділя.

Але всі обрушили ся на сей зазив, а господар скартав його острими словами, що далі прийде ся з голоду загинати, а йому захоче ся пива.

Серед того жінка Сенюти в'їла з дітьми вечеру, помила начине і вийшла також на двір, віддихнути сьвіжим воздухом.

Діти вібрали ся з другого боку хати і зачали бавити ся.

На дворі поволи зачало вже темніти.

Сидячи перед хатою побачили в далека по-важно йдучого дорогою чоловіка з маленькою валізкою в руках. Чоловік сей наближав ся що раз ближше а проміння сонця, виглядаючі зва гори лагідно осьвічували його приємне лице, заросле бородою і вусами.

Се певно якийсь агент іде, сказав Сенюта.

Се не е Американець, відповів другий. Американці так не виглядають.

Хм-ба-ж як агент, то вже мусить бути Американець, відбив йому господар.

А подорожний був вже коло хати, і кивнувши головою всім на привитане, зайшов поміж них.

Винеси крісло з хати, сказав Сенюта до жінки. Она поспішилась.

Спаси-біг, не трудіть ся, сказав подорожний, я сяду тут на траві, тут мені буде добре. Подорожний поставив на землю свою валізку, і усів на траві.

Ми думали що ви якийсь агент, сказав Сенюта, а тимчасом, ви як бачу, наш чоловік.

Подорожний ласкаво усміхнув ся.

Тяжкі у нас часи, говорив дальше Сенюта. Ми вже три місяці без роботи. Страйк у нас. Ви певно за роботою тут прийшли?

Ні, відповів подорожний, я не за роботою.

Давно ви вже з краю? З яких сторін? питав дальше Сенюта.

Я вже тут чотири роки, я Русин як і ви. Ви ж мене добре розумієте, як я говорю?

О, так, відоввало ся кількох нараз. Ви так говорите, як і у нас говорять. То вже зарав можна пізнати, що ви десь з Поділля, а не Лемко.

Але подорожний не сказав з якого він міста чи села, лиш усміхав ся ласкаво і звернувши ся до всіх присутних, завдавав їм питання, то сам говорив про різні річи.

Зле то на сьвітї, як брат брата кривдить, говорив подорожний. А всі ми брати собі, всі ми рівні перед Богом, перед його наймудрійшим судом. От чого нам не стає: любови нам не стає. Кождий гонить за грошем, за земськими марницями, а не дивить ся, не думає о тім, що буде дальше. А серце його певне зависти для брата, що йому ліпше поводить ся як нам. А в серцю його нема місця на любов. А сьвятий евангелист Іван говорить: Так бо полюбив Бог сьвіт, що сина свого єдинородного дав, щоб кожен, віруючий в Него, не погиб, а мав жите вічне.

Ось там для нас наука любови. Єсли ті слова будуть в нашім серцю, в нашім житю, то нема місця на журбу, ні на терпіння.

Чи раді-би ви послухати Сьвятого письма від мене? запитав нараз подорожний, звернувши ся до всіх присутних.

Чому би не раді, відповіли всі. Ми тут живемо за сьвітом, ні церкви нема, ні нічого.

Вже три роки минає, як я був послідний раз в церкві. Єще в Старім краю—сказав оден.

Бог простить нам — сказав другий. Він же-ж бачить, що годі нам.

Подорожний витягнув з валізи Сьвяте письмо, і зачав читати.

Вам там влє сидіти на траві, промовила жінка. Сідайте тут на стільчику. Присунула його і обтерла фартушком порох.

Місіонар усїв на стільчику і читав дальше Сьвяте письмо. Місцями задержував ся, і поясняв зібраним прочитане, а потім дальше читав.

Присутні слухали його, притакували його поясненням і не спускали з него своїх очий. Між ними був оден, що в Старім краю помагав дякови в церкві єспівати. Він памятав многі цитати ві сьвятого письма. А коли подорожний відчитував їх народною мовою, він повтаряв за ним церковщиною.

На дворі так стемніло, що подорожний не міг вже читати. Він замкнув книжку і говорив дальше з голови слова Євангелія і поясняв їх, а слухаючі дивували ся, що таке у него велике знане.

Ніхто йому не перечив, ніхто не перебивав, бо всі годили ся з ним, всі цінили його велику віру, і она їх загрівала і підносила на душі.

Під кінець сказав подорожний:

Ісус Христос, коли научав нарід учив так:

„Хто з вас мати ме приятеля і прийде до него о півночі і скаже йому: Друже, позич мені три хліби, бо приятель мій прийшов до мене з дороги, і не маю що поставити перед ним; а той із середини озвавшись, скаже: Не турбуй мене; вже двері зачинені, і діти мої во мною в постелі; не можу, вставши, дати тобі: глаголю вам: Хоч і не дасть йому вставши, що він йому друг, та задля докучаня його, вставши, дасть йому, скільки йому треба.

І я вам глаголю: Просіть, то й дасть ся вам; шукайте, то й знайдете; стукайте, то й одчинить ся вам.

Кожен бо, хто просить, одержує; і хто шукає, знаходить; і хто стукає, тому відчиняють.“

Подорожний вже змучив ся довгим говоренем і на тім місци пристанув, щоби відпочати.

А тепер забрав слово Матій Сенюта, котрий весь час уважно слухав мови подорожного і глибоко задуманий все йому потакував головою.

Так брате. Називаєш ти мене братом, не в гнів тобі буде, як і я тебе так назву. Гарні, солодкі твої слова, бо божі слова. Слухав я їх уважно, і спаси-біг тобі за них. І я тобі скажу від щирого серця, я маю Бога в серці і він одинака моя надія. Бо як би не те, так не знаю, щоби зі мною дальше було. Нужда в мене брате, така нужда що далі прийде з голоду погибати.

А в мене жінка і шестеро дітей. Вісім ротів треба накормити ось тими грубими руками. А тепер роботи нема, нема де заробити і цента. Щож мені робити? До кого стукати? Кого просити? Де шукати? Застукаєм до них, кульку тобі пішлють, як тим, що ми їх нині відпровадили там за ліс. А просити? Кого просити? Тих паньських посіпак. Панів би я прссив, але они тут не заходять, бо нужда людська разить їх очи.

Ой так мій брате, нужда тай годі. Хибаж мені йти робити за скеба? О ні, ніколи, ні я, ні ніхто, в моєї хати. Правда хлопці?

Всі живо йому потакнули головами.

Кажу тобі брате, радше мені бачити жінку і шестеро дітей ось там на столі, з голоду, як мав би я робити за скеба.

Матій розгорячив ся на хвильку, а потому змяк, хоч слова його були тверді, витиснені болем.

Прокормити шестеро дітей, се не аби як легко.

В тій хвили дав ся чути з другого боку хати веселий регіт дітей Матія.

Матій нараз підвіс ся з крісла і перехиливши ся в бік крикнув:

Діти, сей, діти ходіть сюда.

Всі вижидаючо споглянули на него, цікаві що дальше буде. А тимчасом шестеро дітей, шістьох хлопців від дванайцятого року до двох, уставили ся перед зібраними, несмілі і непевні чого їх батько закликав.

А батько притягнув найстаршого до себе, опер свою руку йому на рамя і сказав:

Отсей, Семен, має вже дванайцять років. Ходить зі мною на бреху, та працює. Вибирає з каміня угле, і заробляє денно як попаде, часом тридцять центів, часом пятьдесят, а часом лиш двацять пять. До науки був тупий, найгарує. Буде так тяжко працювати як його батько. Вже видко так йому призначено.

Але отсей Майк, він притягнув до себе другого сина, сей не годен працювати. Каліка, має зломану ногу. Покажи містрови.

Хлопчина підніс праву ногу до гори. По висше кістки була зломана кість, котра відтак криво зросла ся. Нога була висушена як патишок, а коли ходив, то потикав ся на ню.

Не до роботи йому, говорив дальше Сенюта. Ходив якийсь час на бреху, але мені жаль його було і вже більше не посилаю. До науки він охочий, уміє по руски читати і писати ліпше як той старший. Так, деж його післати? Ту в місці нема школи, а до міста посилати нема защо. За тих півтора долара, що денно заробляю? Що я сам знав, того його научив. А я знаю тільки, щоби якраз робити на бресі.

Ох ні, брате, ні, з жальом говорив Сенюта, нема на світі справедливости ані дрібки. Нігде єї нема. Відного хлопа кривдили в Старім Краю пани, польский лад, і з торбами нас загнали до Америки геть за море. А тут, еще поширшали наші жебрацкі торби. Тут як робити, то маеш вже що їсти, то правда, але як роботи нема, то вже певно з голоду згинеш. Тут ніхто не допоможе. Нема тут нам ні приятеля, ні брата. Лиш опікунів тут много.

В Старім краю опікували ся нами економі, побережники, панські посіпаки, тай жандарми,

тай староство. А тут еще ліпші опікуни. Тамті передали нас в руки тях.

Здирав нас там економ на поли, або побережник в лісі, чи шинкар в корчмі. А ту сю штуку еще ліпше потрафлять.

Подорожний і всі інші слухали в напруженю, і ні словом не перебивали Матія. Тимчасом жінка його незначно усунула ся з товариства, забравши діти з собою. Двое наймолодших вже поснуло, отже пішла поскладати їх до сну.

Ось дивіть ся, як они поробили з нами тут в Ернест. Окружили нас павутинем на всі боки, так що сидимо тут, як які невільники. Мешкаємо в хатах компанічних, річи в хаті також компанічні, що купити, то мусиш брати в компанічним сторі, чи випити що хочеш, також в компанії. Все від них мусимо брати. Зразу, як я тут приїхав, то тішив ся тим, що така добра компанія, так дбає про потреби своїх робітників. А тепер, мені вже та опіка компанії боком вилізає.

Ах брате, Сенюта зітхнув, які тут лайдацтва діють ся, то аж волосе чоловікови на голові стає. Послухай лиш. Тут є двох компанічних посіпаків. Один з них має збирати рент від хат, а другий має пильнувати, щоби люде не запивали ся. Він щось так, якби нічний сторож. Отже що они з народом роблять. Завязують оба

спілку. Той що збирав рент, називає себе скваером, а той другий его детективом. Той другий лізе поміж нарід, запиває ся з ним, а потім всіх арештує та веде до скваера. А скваер засуджує на кару по пять, десять а часом і двацять долларів. Дурний хлоц платить, а они ділять ся зарібком. Не одного они вже так проучили. Але ще не кінець на тім.

Компанічний sklep вела зразу компанія на власну руку. Але той менаджер дуже крав, то і компанія, не бачучи зиску, не хотіла дальше вести того бизнесу. Зараз знайшли ся пан скваер та детектив, купили sklep і зачали людям продавати. Кілько они цінили за кожду річ, то вже хіба Пан Біг знає. А купувати у них мусів кождий, бо иншого skleпу не можна тут вітворити, а хто таки купував в сусіднім плейві, ну, то стратив роботу і в ночи викидали його з хати на двір.

Кажу вам, правдива неволя і тепер ще она є, хоч вже не так розношена, як перше, бо ніхто не має цента.

Отже наї вам докінчу. Брали всі в тім егорі, мусів і я брати. А було у мене вісімнадцять хлопів на борді. Було для кого брати. Як знаєте, всі ми беремо на книжочку, а на пейду платимо. Так беру я місяць цілий, що мені до хати потрібно, а на першого зрачував кілько

Уряд Нлюбу Поступового в Джерзі Ситі, Н. Дж.

догжен і даю жінці гроші, щоби заплатила довг. На другий день каже мені жінка, що сторник казав, що десять доларів за мало.

Беру я книжочку, рахую раз, рахую другий раз, ні, сторник помилився, а не я. Але ще даю другим рахувати, і они на се вийшли що я. Так беру я книжочку і йду до сторника. А він навіть мене слухати не хоче. Каже, що десять таларів маю ще принести. Начекався я там, начекав яких дві години, аж ми оба перерахували і він справив свій рахунок.

На другий місяць вже стережуся, всьо вразно та докладно записую до книжочки, на першого знова обчисляю і посилаю жінку з грішми, а она вертає, та каже, що я за мало нарахував на шіснаймять доларів. Беру я книжочку до рук, а мені аж волосе на голові стало. А він, злодій, подописував в книжочці поміж лініями такі товари, що я їх ніколи не брав. Се сталося перед самим страйком. Того довгу я не заплатив, і не заплачу. А як буде мене скажити, тогді віддам книжочку до суду. Я її тримаю сховану.

Вачите, таке то робили зі мною, хоч знали, що вмю читати та писати, а тепер представте собі, що они вирабляли з другима, що числа до купи не уміють вібрати?

Ет, таке то жите, такі то Американці.

Але в тій хвилі перебив Сенюті другий парубок і сказав: О ні, правдивий Американець не є злодій, він тебе на цента не ошукає. А ті два розбійники, то не Американці, хоч они по американські говорять.

Йому притакнули інші.

Отже, брате мій, кінчив Сенюта, дай пораду, вкажи, що робити, як робити. Знаєш, се вже за мало лиш черево наповнити, треба наперед думати, що з дітьми буде, а що з нами всіма буде. Рухитись з місця не можу, бо нема защо, а ювія наша не дозволяє відходити, бо підмогу відбере.

Диви, диви, чи ми не невільники? Були ту чорні невільники, але дали їм волю, і тепер надали білі невільники.

Подорожний прошептав: У мене лиш одна рада, зверни ся до Бога, май його в серці, там лиш одинока поміч. І тішить мене дуже, що я зайшов в твій дім, що хоч знайшов у тебе велику нужду, але знайшов Бога у тебе.

Але ті слова подорожного видали ся Сенюті сумними, без серця. Се діткнуло його чутливе серце і він горячо сказав:

Так чужинче, ти вгадав, лиш там моя одинока надія. Се я знав і перед тим. Се я знав відколи моє серце терпить, і се одно мені осолоджує жите. Я маю Бога в серці, і Він мені

одинока надія. Бо як би я його не мав, так глянь, той ніж би я захопив в руки і пхнув би в серце тим — там, він показав рукою в напрямі майнів, тим, що нас гноблять, що нас до нужди доводять. Але ти, ти що несеш слово Боже під дах нуждаря, если сам маєш Бога в серці, то йди там, там до тамтих богачів, не до бідних, і там проповідуй евангеліє, чуєш? там іди. Нас біда і нужда веде до Бога, каже нам, що справедливість мусить бути вимірена. Але ти там іди, там тобі місце.

Голос Матія Сенюти дровав, як натягнена струна, а кінцеві його слова падали тягаром їх правди на серця всіх, а найбільше на подорожного.

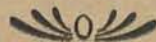
Його серце тремтіло, а в ушах шуміли наболілі слова Сенюти: Там йди — до богачів — їм проповідуй евангеліє.

Подорожний вже давно опустив хату Сенюти, она щезла за ним в нічній темряві, але слова все ще не затихали, все еще луною гомоніли по його серцю.

Але лиш гомоніли, бо подорожний там не пішов, він жеж знав, що там нікто не схоче його слухати.

Dayton, 27-го липня, 1906.

Урманець.

Русини в Канаді.

Др. Юліян Бачинський приїхав минулого року до Америки, щоби відвідати руских емігрантів в Злучених Державах і Канаді, пізнати жите наших поселенців а опісля в усього зібраного матеріялу написати книжку, котра має на ціли поінформувати про нас „старий край“. На нашу прозьбу Др. Ю. Бачинський написав до календара коротку статю про „Русинів в Канаді“. Як вже було сказано Др. Ю. Бачинський опише про все, що бачив і чув між рускими емігрантами в Канаді, обширно в окремії книжці, а подана тут статя подає нам загальні спостереження шанов. Автора, винесені з чотиромісячної его подорожи по канаді.

Прим. Ред.

Хочу подати для членів „Р. Н. Союза“ в Америці пару вісток про жите наших емігрантів в Канаді. Воно потрібне не для одного з наших емігрантів в Сполучених Державах, раз тому, що тамже живуть їх краєне, а навіть і родини, а друге, що не одному з них, як се мені лучалось чути, насуваєсь нераз думка, чи не покинути би Спол. Держави і перенестись самому до Канади.

Щож се за край, ся Канада?

Канада — се край, що займає собою усі положені на північ від Спол. Держав в Америці землі (з виїмком Аляски, яка належить до Спо-

лучених Держав і Грендляндії, яка належить до Данії), — і як Спол. Держави від сходу і заходу облитий е двома великими океанами: Атлантицким і Тихим. Обемом своїм — Канада навіть більша від Спол. Держав, хоч землі на котрих там осіли люди о много-много менчі від заселених вже земель в Спол. Державах. Канада й що до числа людности не може рівнати ся зі Сполуч. Державами. Хоч сама більша від Спол. Держав, то людности не має навіть в десятій часті тільки, як Спол. Держави — бож лише 8 мільонів супроти 90 мільонів в Сполучених Державах.

Цілий сей величезний простір землі поділений е на 16 провінцій, з котрих однак, з огляду на заселене і краєву культуру, лише десять е політично з'організованих і ті лише 10 провінцій звичайно бере ся в рахубу, коли говорить ся о канадійській еміграції і канадійській культурі. Сі провінції — се полуднева часть Канади, ся власне, що припирає безпосередно до північної границі Спол. Держав і навіть — під зглядом геологічним, географічним а навіть і кліматичним — творить із північною половою території Спол. Держав, можна сказати, одну цілість. Сі провінції, поступаючи прямою лінією від сходу (від Атлантицкого Океану) на захід (до Тихого Океану), се, насамперед три при-

морські провінції (над Атлантич. Океаном) Нова Скотія, Нью-Бронзвік і Принц Едвард Айленд; далі: Квібек, Онтаріо, Манітоба, Саскачеван, Алберта, Бритиш Колумбія (над Тихим Океаном) і вкінці провінція Юкон на північ від Бритиш Колумбія, звідна із своїх копалин золота (в околицях Клондайк).

Ті 10 провінцій є вже політично з'організовані і рядять ся автономістично (як Сполучені Держави), то є — мають для своїх внутрішніх господарських і культурних цілей свою власну адміністрацію і свої парламенти. Лише для справ, що дотикають усі провінції — цілу Канаду, є спільний, центральний парламент з осідком в Отава, Онт. і спільне міністерство, вибране з поміж послів сего центрального парламенту, котре і заряджує справами загально канадійськими. Воно і заряджує решта нез'організованими ще провінціями (північними): Унгеве, Ківатин, Атабаска, Мекінзей і Френклин, які офіційно й не називають ся провінціями, а лише „територіями“.

Уся східна часть Канади, то є провінція Нова Скотія, Нью-Бронзвік, Принц Алберт Айленд, Квібек і Онтаріо — о скільки надавались до заселення, то є о скільки було землі придатної до управи чи збіжа, чи огородини чи овочів (отже з поминенем околиць каміністих, гір

і лісів) уже майже заселені, — не заселених місцевостей осталося згідно мало. Сьвіжою за те до заселення осталося ще західна часть Канади, а головні провінції Саскачеван і Алберта.

В тих то двох провінціях, тай ще в провінціях Манітоба і Бритиш Колумбія почали осідати наші Русини з Галичини і Буковини.

Який же доробок наших емігрантів в тій Канаді? Чого діждали ся вони на тій новій своїй „вітчині“, за час від коли почали там осідати?

Еміграція наших людей до Канади почалась менше більше перед 15 роками (докладних дат не міг я нігде допитатись і подаю те число по вказівках, які дали мені тамошні Русини). Найстарші емігранти, яких лучилось мені самотому стрінути, є Андрій Бандзур в Брандон, Ман., який приїхав до Канади 1893 р. і пару емігрантів з калуского повіту, які приїхали до Канади перед 13 роками, а перед 12 роками осіли в північній Алберті — 40 миль на північний-схід від Едмонтон, столиці Алберти, в околиці почти Стар. Єще давніших емігрантів від сих ту поданих, я в Канаді нігде не стрічав. Впрочім, уся та еміграція з перед 15 літ була більш принагідна, случайна і не тощо не з'організована, але навіть ледви чи кому й знана у той час в Галичині і Буковині.

Більш плянова і свідомо ведена еміграція почала ся доперва від 10 літ. В р. 1895 відвідав Канаду задля еміграції Др. Й. Олеськів і вже в слідуючим 1896 р. перепровадив з Галичини до Канади пару більших транспортів емігрантів. 1896 рік і можна уважати за початковий плянові і більш свідомі справи еміграції Русинів з Галичини і Буковини.

Всього осіло дотепер в Канаді около 120 тисяч Русинів. і все те переважно живе на фармах. Кожний емігрант, що укінчив 18 рік життя, має право на одну дарову фарму, звану „гомстед“ (homestead), яка обіймає 160 акрів, або 113 ста-рокраєвих моргів і яку кожний сам собі вибирає і, по зложеню в Land office, то є в Бюрі для роздачі земель, 10 дол. такси, на ній осідає і єї управляє. Але такий гомстед не стає відразу власністю осілого на ній фармара, а доперва по трех роках і то, коли фармар за сей час виоре найменше 15 акрів. Тоді доперва дістає він патент на сю фарму (разом з горожанськими паперами) і від тоді доперва стає необхідним властителем фарми, з якою може робити що хоче, може задержати її на дальше для себе, або може її й продати.

Тих 15 виораних акрів — се головна засада, якої придержує ся Земельний Уряд канадський при видаваню патенту на фарму, але

від тої засади є вихилєня, а то, що если хто має ще й будинки на фармі і худобу, то все те перечислюєсь йому, після означеної скалі, також на акри — і тоді вистарчить вже й менше виораних акрів, щоби дістати на фарму патент.

Ще одна вимога є до одержаня патенту, а то, що кожний емігрант, що осів на гомстеді, мусить що року, аж до часу коли дістане патент, перебувати на своїй фармі найменше 6 місяців, других 6 місяців може перебувати вже поза своєю фармою, в місті, чи де у майнах, чи при желізниці і т. д. на роботі. І наші люди так роблять. Звичайно приїжджають з краю без грошей; тож вибравши собі гомстед і зклеївши сяк-так хату, де мож би тим часом примістити родину (або, если удасть ся кому примістити її у сусідного фармара, то лишає її у него), ідуть до міста або звичайно до желізниці на роботу, і звідси доперва, пробувши там яких 4, 5 або 6 місяців і призбиравши трохи грошей, з якими мож би розпочати господарку — вертають на свої фарми і стають газдувати.

Як осяде фармар на фармі, то тоді починаєть зголошувати ся до него агенти ріжних компаній виробів рільничих знарядів і торговців худобою і предкладають йому свої офerti. Фар-

мар бере що йому потрібно, або що уважає, що йому потрібно і з загальної суми на яку побрав зварида, платить часть зараз готівкою а решта з'обовязуєсь сплатити ратами (звичайно в двох роках). Але й тоді ще, хоч вже й газдує, іде ще дальше, через яких два-три роки, на зарібки — бо то, що дасть йому в перших роках фарма, се ще не вистарчає, щоби прожити з родиною і сплатити рати за побрані рільнічі знаряди і худобу.

Буває й так, що емігрант, який що йно приїде з краю а не має нічо грошей зразу, цілком не бере фарми а йде просто на зарібки і звідси доперва, просидівши там з яких 2—3 роки, йде шукати фарми, вибирає її, і не виходить вже з неї — хиба, що забракне знова грошей. І тоді знова йде на роботу до міста або до майнів, або на желізницю.

Те ходжене на зарібки треває звичайно два три роки. Але ті два три роки вистарчать лише там, де наш емігрант осів на чистій фармі, то е, на землі, пригідній сейчас до орки — отже, без ліса і великого каміня. А на таку чисту фарму не все попадає наш чоловік. Він не знає по англійски, не знає де і у кого порадитись за фармами — і переляканий, осамочений підпадає всяким менче або більше совісним чи несовісним намовам своїх і чужих і дуже часто

дістаєсь на фарму, яка йому стає радше проклятем як щастем. Таким проклятем стались фарми для многих з тих наших людей, що осіли в провінції Манітоба. Ліс, каміне і мочар — отсе й те що дістали, в переважній части, наші люди в Манітоба...

Се не значить однак, що Манітоба, се найгірша, що до управи землі, провінція. Противно, се одна з найліпших провінцій, тількож — усі добрі землі порозбирали вже вперед, нім ще наші люди прийшли до Канади — Німці, Англіїці, Шведи, Норвеги, Французи і т. д., а нашим людям остались самі найгірші землі, які ніхто вже не хотів брати... І на тих-то найгірших гомстедах почало розміщувати наших емігрантів канадійске правительство.

Правда, канадійске правительство не може нікого силувати осідати там, де воно собі того бажало би і воно й не силує, але е за те ріжні агенти і комісарі еміграційні, котрі дуже добре знають, чого бажалоб собі правительство — і вони вже старають ся о те, щоб там, де вже ніхто не хоче осідати, таки когось поселити (за то й діставали ті услужні урядники до недавно ще нагороди в грошах за кожду особу осібно) — і ту акурат під руку приходять — перелякани, темні, збіднені Русини. Йїх і пхає ся на те каміне, в ліси і мочари — як можна то по

доброму, а як ні — то й силою... В такий спосіб й заселено усі найгірші гомстеди в Манітобі — Русинами.

Не можна однак заперечувати, щоб ту частину не були винні й самі Русини емігранти. Наш Русин-емігрант, як привіде до Канади, то конче хотів би поселитись десть близько свого сусіди зі старого ще краю. А що той сусід попав якраз в ліс, або на мочар, або на каміне — то й його кум пхаєсь там до него, і за одним нещасним фармаром приходять другий. І так виростають поводи великі кольонії галицьких емігрантів в Манітоба, в яких не одному замість щастя, приходять ся переживати ще більше горе як в старім краю.

Далеко ліпше зате повиходили на своїх фармах ті емігранти, що осіли в провінціях Саскачеван і Алберта. Сі провінції доперва від не давна (зглядно) почали кольонізуватись — менше більше в часі, від коли стали приїжджати із старого краю наші люди. А було з чого вибирати; чисті гомстеди, з гаями, потоками, з прегарною землею, — і вся вона стояла відлогом, очікуючи пришелців, які її оборали би, обсіяли і зібрали з неї плоди, якими так обильно відплачувалась вона в нагороду за вложену в неї працю. І ту почали осідати наші емігранти — ті, що не понали в Манітобу, і ту дорабля-

лись дорібку, про який, се по правді мушу сказати, й не могло снитись нашим людям в старім краю. І поводи до гомстеду почали докупувати фарми компанічні (железничих компаній, яким канадійське правительство відступило даром за проведене через Канаду — вздовж і попереку — железних доріг), — до одної купленої фарми докупували з часом ще й другу, а далі й третю — і тепер, до 10 літ, вже не мало е таких фармарів, що газдують на трех, чотирех а навіть і п'ятох фармах, се значить, на 800 акрах, або 565 старокраєвих моргах. І сего доробились люди, що в старім краю мали ледви по два-три моргі, люди, котрим приходилось в старім краю ще й допожичуватись на „шіф-карту“, щоб могли дістатись в Канаду!..

Се що до землі. Але з прибутком землі прибуває й доховок в худобі, — і не мало е таких фармарів, що має по 20, 30 й 50 штук худоби. До тогож прилучаєсь ще й годівля свиней, яких у Канаді загально годуєсь пшеницею і молоком, прилучаєсь ще й годівля курок і взагалі дробу і то на більшу скалю, так, що фармарка, яка газдує над більше як 100 штукаму дробу — се в Канаді не е нічо надзвичайного.

Се що до доробку материяльного наших поселенців в Канаді, головнож поселенців в провінціях Саскачеван і Алберта.

Якийже тепер — неоден певно питаєсь — духовий доробок наших емігрантів.

Ту, справа представляє ся вже цілком інакше. Той духовий „доробок“ не може ніяк мірятись з доробком материяльним. Скажу навіть, що він, в Канаді, ще гірше представляєсь як в старім краю. Бо і цілком природно. Щож привіз з старого краю наш емігрант? Чи школа сільська дала йому що? А сільська „інтелігенція“? Зважмо, що з краю приїзджали до тепер переважно люди з найбільше запущених повітів — з городеньського, борщівського, заліщицького, кіцманецького, взагалі з східного Підкарпатя, де, правда, трапляють ся і не аби які вироблені одиниці з поміж загалу мужиків, але сам загал тих повітів належить до найбільше духово занедбаних. До тогож много з поміж них — а власне ті, що приїзджали до Канади, се, по найбільшій часті, бувші двірські наймити, спрацьовані, найбільше зависимі темні люди. І такий темний чоловік, що в краю від раня до ночі, як довгий день, вганяв лише на панських ланах, під безнастанним вигукованем економів і „ржондців“ а в вечер клав ся спати, щоб дати спочити змученому тілу, — чоловік, котрого ціле духове жите, ogranicчалось на тим, що чув в неділі, в церкві -- на проповідях (як відомо — незвичайно нужденних), — той чоловік з та-

ким „духовим“ доробком приходить до Канади. І ту нараз попадає в край, цілком відмінний своїми урядженнями від старого краю, і до того до краю, де на кождім кроці стрічає ся з цілком чужою йому мовою, з якої нічо ні слова не розуміє. І у такого чоловіка, по двох—трех роках а декуди по чотирех-пятьох, скоро лише прийде до такого материяльного доробку, який дозволяє йому дивитись спокійно в будучність — починають пробуджуватись потреби духові. Та щож з того „духового“ життя він розуміє? Канада — єї культура, і в взагалі англійська культура — йому цілком чужа і вона перед ним замкнена вже хочби для того, що не уміє англійської мови. А своя культура? Який духовий материял, яку культуру привіз він з собою з краю? Чи може більше що поза спомини о церкві, в його селі, заповненій кумами, сватами і з „єгомосцем“, що так „файно“ співали службу божу і акафисти і так красно „казаня“ говорили? — І нехай й що діє ся, а він мусить мати й ту таку церков з кумами, сватами і з „єгомосцем“, щоб так співали як в краю і такі проповіді казали.

Та лише задумав таке — а ту вже й приходять до него єгомосці — василіянин, незалежний піп (із нової рускої церкви, незалежної ні від російського Синоду ні від Риму) і православ-

ний батюшка, а як де то ще й польський або й французкий католицкий ксьондз. І кожний предкладає йому свої духовні услуги і тягне до себе. Починає ся шарпанина на всі боки: я ліпший, — ба, коли я ліпший, — не правда, бо я ще ліпший!... І під впливом тої шарпанини і під неустанним вигукуванем, що „моя віра найліпша“ — наш чоловік комплетно туманіє. Його вже нічо більше не обходить, як лише, котра віра найліпша, а властиво — котрий піп найліпший (бо наш чоловік — очевидний поганин, котрий ніяких релігій не розуміє, а лише їх зверхні обяви, як обряд, сьпів, кроплене, дзвонене, каджене і т. д.). І вже на той темат ведуть ся безнастанно розмови. Все решта не має для наших людей в Канаді ніякого значія. Читальні, школи — то щось так від них далеке, що треба незвичайних зусиль поодиноких живіших і інтелігентнійших людей, щоби їх до сего наклонити. Та і то не на довго удає ся. Усі читальні, про які читаємо від часу до часу в „Свободі“, по якимсь, і то дуже короткім часі, по яких двох-трех місяцях, перестають існувати, і „Читальня“ переходить до споминів... Одинокий вимок — се Читальня ім. Шевченка в Вініпегу, яка справді гарно розвиває ся і гуртує у себе що раз більше Русинів замешкалих в Вініпегу.

Др Юліян Бачинський

Так само і що до шкіл. Хоч ні одна народність в Канаді, не має під тим зглядом таких, можна сказати — привілеїв, як Русини, а то, що одні лише Русини можуть закладати на державний кошт руско-англійські школи, мимо того нікого здасть ся не е так тяжко наклонити до закладаня шкіл, як Русинів. Та байдужність наших людей до шкіл змусила вкінци поодинокі провінцияльні правительства до сего, що вони самі взяли ся закладати такі школи. І ті школи істнують. Та їх ще не много... Своєю дорогою — ту стоїть на перешкодї ще й брак учителів. Правда істнують в Вініпегу два учительські семінарії — для вихованя Русинів-учителів для руско-англійських шкіл, а третій такий семінар зложено що йно недавно в Вегревіл (Vegreville, Alta.), і за яких два роки буде в 30-40 кваліфікованих учителів-Русинів. Та, чи ті учителі, чи усі вони піймуть те велике завдане, яке на них, скоро пійдуть на фарми учити, затажить, чи відчують той важний обовязок, який вони приймають на себе, підіймаючись виховувати молоде покоління Русинів-Канадійців? А мені здаєсь, що если що зможе піднести Русинів в Канаді, що если що зможе влати в них — в тих „европейских Индианів“ як їх називають в Канаді, почуте особистої гідности (але не зарозумілости) і пошановку для других (але не униженя!) — то власне ті учителі...

Так стоїть справа в духовим доробком наших емігрантів в Канаді.

Якжеж, зсумувавши тепер усе те — представляєся загально теперішний стан наших Канадійців?

Скажу коротко ще раз: Гарних, а декуди і дуже гарних материяльних доробків діждались в Канаді наші емігранти, — навіть і ті, що в Манітобі осіли, з деякими виїмками — дорабляють ся більше, як би се змогли були в краю, — але у всім, навіть в їх материяльнім доробку стає їм все в дорозі їх — непроглядна темнота... І если я мав би піднести ту який зазив до Канадійских Русинів, то оден: Горніть ся більше до сьвітла! Читайте, а своїм дітям як найбільше шкід дайте!

Юліян Вачинський.

Відважний.

(Гумореска.)

Сиджу раз в своїй комнаті і читаю. Нараз під дверима чую тихий, придавлений хохіт. Відчиняють ся двері і входить Василь Цокотило. Очі в него наплили слезами, лице роздуло ся до червоности, а на устах той самий, як зви-

чайно у него лучало ся в хвилях якої сьмішної для него новини, сердечний усміх. Я дивлю ся на него, а він нічо не говорить лиш на силу здержує сьміх, приклавши руку до уст. В кінци не вгамувавши нестримної у него струї сьміху, замахав руками і розпустив голосний регіт на цілу хату: Ха-ха-ха! Ух ху-ху-ху! Ох-хо-хо! Сей сердечний регіт Василя уділив ся мимо волі мені і я став сьміяти ся не з того що Василь, а з его сьмішної постави і того голосу, яким він сьміяв ся. Я дивлю ся на Василя, а той ще дужче сьмієть ся, прямо заливаєть ся сьміхом. Сего було мені вже за багато тож питаю ся: — Василю, вам що? Чого так резреготали ся? Василь на голос мого запиганя став вспокоювати ся та, заки розбурхані, сьміховинні нерви приходили до рівноваги, він йойкав і втирав слези з очий та лиця. По хвили промовив.

— Читали ви докладно всесьвітню історію?

— Або що? питаю ся.

— Я лише питаю ся вас, чи читали, а ви відповідайте на мої питання.

Знаючи довший час Василя Цокотила і его гумористичну вдачу рішив ся я не спорити з ним а відповідати, догадуючись, що він мусів десь прихопити сьмішну новину і хоче переказати мені на свій лад. Я сказав ему, що читав досить докладно.

— Коли ви читали історію питав Василь дальше — то скажіть мені, чи не було там бесіди про відважних людей?

— Певно, що була бесіда. Кожний нарід мав і має своїх відважних людей, борців — героїв за свою вітчизну.

— А наш нарід мав таких борців — героїв?

— Так! Наша українська історія переповнена відважними борцями за волю українського народу.

При тих словах Василь на хвилю споважнів а давний усьміх зник прожогом з его лица. Тут згадало ся про нарід, з котрого і він походить, тож не годить ся ему сьміяти ся.

— А тепер скажіть мені, — тягнув Василь з мене — чи суть в старім краю і тепер відважні борці поміж нашим народом?

— Як би ні! Хиба не чули про ті надлюцкі зусилля Українців, як они борють ся з царским урядом в Росії, щоб вибороти для України красшу долю? Або знов не читали хиба в газетах, як там в Галичині наші братя добувають усіх сил, щоб увільнитись від польско-шляхоцких кайданів?

Василь похитав головою і зітхнув важко.

— Так, чув і читав про тих наших хлопських героїв, що хоч бідні, хоч дома лишають жінок і дрібних дітей а не лякають ся тюрми,

ні жовнірских кульок. Слава борцям за волю!

Помовчавши хвильку всьміхнув ся легко і знов з тим самим що перед тим сяючим лицем поспитав:

— Ну, а тут в Америці суть які відважні, борці—герої поміж нашими людьми?

Тепер я призадумав ся над питанням Василя та він, не дожидаючи моеї відповіді, сказав:

— Аби ви знали, що суть. Ви мало заходите поміж людей, то годі вам про все знати, але запам'ятайте собі добре, що і ту в Америці, на свободі, суть відважні люди. Як ласка то послухайте а я вам розкажу.

Двох людей, Гриць Н. і Микита Н. стояли при барі і пили пиво. Гриць мабуть недавно ще з „краю“, слухав покійрно і уважно як Микита розказував ему про свої подвиги в Америці. Коли говорив, то підводив голову до гори, підносив голос а при важнійших місцях, для показання своєї важности, ударяв рукою о бару. Чого він не бачив у тій Америці, чого не пережив то аж лячно було слухати, а у всіх случаях він був витязем і героєм даного случая.

— Так, так, Грицю, — говорив з горда Микита — я вже чотири роки в Америці і бачив не одно, був у неодній біді, але все вийшов ціло. Я не з тих, щоб згинули на сьвітї, бо у мене е тут — і показав пальцем на голову. — Ка-

жу тобі, Грицю, що, коли я приїхав до Америки, то був вісімнадцятий дурак, просто болван а тепер, кажу тобі, сам не знаю, звідки у мене той розум набираєть ся. Просто день в день гей би бушлями вливав его до моєї голови.

Гриць слухав набожно бесіди Микити і вдивляв ся в его чоло, немовби хотів на власні очі бачити, як той розум вливаєть ся в голову Микити. А Микиті подобала ся покора Гриця, що він ему в нічім не перечить, а вірить в его слова і уважає его за мудрого чоловіка, тож приказав дати по склянці пива. Випили. Микита закурив цигаро і чогось важко призадумав ся.

— Ви чого так зажурили ся? поспитав несьміло Гриць.

-- Ет — махнув рукою Микита, маю важну річ на голові.

— Яку, скажіть і мені, може я пораджу — настоював Гриць.

Микита поглянув згїрдно на Гриця і промовив таким тоном не мовби милосердив ся над глупотою Гриця.

— Ти, „грінор“ мені радити? і то мені вибитому, старому Американцеві?..

Гриць засоромлений своїм неумісним питанням замовк і спустив голову в няз, а Микита подражнений в почутю своєї висшости говорив звільна: — як я сам собі не пораджу, то мені

ніхто не допоможе, а він каже, що порадить, і при тих словах розреготав ся. Не міг забути уваги Гриця і торочив дальше. — Кажеш, Грицю, що порадити? Ну як так то я тобі скажу, от тепер великодна сповідь. Кождий хрещений чоловік повинен піти до сповіди і очистити свою душу, а тут вже кінець посту а я не можу знати, яким би то способом приступити до тої сьвятої тайни.

Гриць всьміхнув ся тай каже: — Та тут проста рада: зібрати ся котрого небудь дня, пійти до церкви і висповідати ся.

На сю пораду Микита і собі засьміяв ся: — Ото порадив! Я се сам знаю без тебе, але, уважаєш, в тім ціла перешкода, що наш піп дуже острій, ганьбить чоловіка при сповіди, а як тобі впалить покуту то таку, що мало рока аба її забути, отже в тім ціла мудрість, який би то винайти спосіб, щоби відважно без боязни приступити до сьвятої тайни покути.

Гриць мовчав а Микита говорив дальше: — От бачиш Грицю, що і на те е у мене рада бо, скажи сам, на що у мене розум та моя американська ученість?

Ти би думав день і ніч і не порадив би мені нічо, а я лиш приложу палець до чола, відійму від него, а на пальці вже сидить порада. Я собі піду до сповіди вечером а, щоб від-

важно, без боязни клякнути до сповіди, випю перед тим три повні чарки виски. А що не мудро?

Гриць мабуть незгоджував ся з поглядами Микити, бо завважав: — Деж так на підпитку приступати до сьвятої сповіди — якось оно ніяково, тай сьвященик почує горівчаний смід.

— Що, кажеш: почує? — горичив ся Микита, а, нахилившись майже до самого Грицьового лица, прорік: Я і ту перепону предвидів, небоже. А знаеш ти, чоловіче, що той наш лабятий чорт сповідає за кратками? Деж він за кратками почує виску, коли відвертає від чоловіка голову. Микита, сказавши ті слова, сіяв з радости, що винайшов новий спосіб, як відважно і сьміло можна висповідати ся, а на Гриця глядів з гори мов борець — герой на побідженого противника.

С. М.

Опущена.

Маруся була круглою сиротою і, хоч родичі, крім білого личка і синіх, сьміючих ся очий, не лишили їй в спадщині майже нічого, она тим не журила ся, бо довіряла своїй дівочій красі, котрою ненька-природа обдарувала її щедро.

І Марусю не завели єї гарні сині очі. Коли ще була в селі пастушкою у пан-отця, потрафилла ними опанувати в двоє старшого Миколку, котрий, хоч виїхав до Америки, не призабув за Марусю, а заслав їй гроші на подорож до сего краю, де з нею оженив ся.

Нове, американське жите для сироти видалось їй просто райом, таким, про який в старім краю не снило ся їй. Микола знов любував ся гарними очима своєї Марусеньки, котрій прихилив би неба, коб лише міг.

Але так то вже буває на сім божім сьвітї, що нещасте не ходить по лісі, а поміж людей, тож і понад нашими щасливцями зависло якесь лихо, бо сусідки, поміж котрими они тоді мешкали, зачали тишком поміж собою про щось шепотати...

О чім ті сусідки поміж собою шептали не знати, але таки вишептали своє, боколи Микола вернув одного вечера з роботи, не застав своєї Марусеньки дома.

Де ділась? Бог її один міг знати, хоч сусідки вже голосно поміж собою гуторили, що Маруся сеся з тими красними вічми, тая... впрочім по щож ту богато говорити? З Марусею повторив ся один з тих тисячних случаїв, які досить часто лучають ся в сім краю. Маруся

покинула свого законного чоловіка, і збігла з одним зі своїх „бордінгерів“ в світ за очі...

Зажурений муж ані на хвильку не тратив надії, що невірна жінка поверне назад до него, бо як говорив перед знакомими, молода она ще і не досьвідчена.

Та коли Маруся і по двох літах не тільки що не вертала, але й вістки не було чути про неї, Микола — зачав топити своє горе в чарці, а опісля й сам пропав десь як камінь у воду.

* * *

При відчинених воротах, ведучих на платформу красного колієвого двірця Hart...d, стояла середнього росту молода ще жінщина, держачи за ручку около п'ять-літню дівчинку. Напруженим зором дивилась перед себе, дрожачи конвульсійно за кожним скорішим кроком переходячих тамтуди муштин.

Дитина тулила ся до матери, дивлячись переляканими очима на переходячих людей.

Нараз перед входовими дверми зарілось житем, і, посеред усуваючих ся різних послугачів, показав ся середнього віку мужчина. Говорив щось скоро ломаною польщиною і усьміхав ся, а товариші, котрі его провозжали, відповідали ему сердечними вибухами сьміху.

Стояча з дівчинкою жінщина, з виразом розпуки на лиці притулилась до стіни, та ви-

говорювала своїми блідими устами якісь незрозумілі слова. Звінок на льокомотиві почав хитатись, і видавати з себе жалісний, мідяний звук, на знак, що потяг ладить ся в дорогу. Згаданий вище мужчина пересунув ся до потягу попри скаменілу жінку, не оглянувшись навіть на нещасливу.

Щось неначе глухий зойк вирвалось з грудий стоячої жінки. Простягнула руки за ухочим, але оден з товаришів заслонив собою вид за відходячим.

Перелякане дівчатко вхопило рученятами жінку за спідницю, і прошептало тихенько :

— Мамо ! мамо ! Се татуньцьо?..

Голос дівчатка протверезив нещасну. Она пригорнула до себе ясну головку дитини і прошептала :

— Так, се татуньцьо...

А в тих півголосом висказаних словах, чути було цілу розпуку і горе опущеної. Проймаючий свист льокомотиви роздер воздух, і за хвилю потяг зник в далечині, лишаючи поза собою білий дим, котрий почав лїниво розстелювати ся по вохкій земля.

— Від'їхав... покинув... — прошептала нещасна, дивлячись за відходячим потягом, і, хоч дворець опорожнів уже з веселої американської

публики, а вона опущена ще довго стояла не-
подвижно.

— Покинув, щоб більше не вернути —
прошептала нещасна ще раз і при тих словах
взяла дрібну ручку дівчинки, тай відійшла не-
певним кроком з коліевого двірця. Віддалюючись
приспішила кроків, а взбурена єї твар прибира-
ла поступенно спокійніший вигляд. В красних
єї очах лише горів зловіщій якийсь огонь з
котрого можна було здогадатись о сильнім я-
кімсь рішеню незнакомої.

Личко малої дівчинки набігло кровю, зі
скорого ходу стала віддихати тяжко, так, що
вкінці прошептала жалісно :

— Мамо ! Ноженьки мене вже болять, я не
можу йти так скоренько як ви...

Незнакма звільнила кроків, а коли по
кількох хвилинах надїхав тамтуди трамвай, мати
з донькою умістила ся в нїм і по короткій їзді
опинили ся в себе, то значить в просторім хоч
пустім помешканю, в котрім молода наша
незнакома стала розпалювати огонь в желїзній
печі.

— А що то буде, мамо? вечера? — щебе-
тало мале дівчатко. — То і татуньцьо певнісько
вернуть незадовго, може мені цукерків прине-
суть?.. Але матуньцю, — щебетало дальше
дівчатко — де татуньцьо поїхали? Може по

суконочку для мене, котру мені обіцяли. — І,
сплеснувши в руцянята, почало з радости тань-
цювати по комнаті. Тимчасом огонь в печі роз-
горів на добре. Мати мовчала уперто, тільки єї
затиснені губи дрожали яксь нервово.

— Ходи тут до мене, моя голубко — відо-
звалась в кінци придавленим голосом мати —
уберу тебе в чисту сорочку і підеш спати.

— А вечера, мамуньцю? а татуньцьо не
вернуть сьогодні? — прошебетало дівчатко...

— Завтра приладжу тобі смачне свіданечко.
Чи ти дуже голодна? — поспитала мати.

— Не дуже, пожду на снідане, — говорило
дівча. — Ходім, мамо, спати, бо певно і татунь-
цьо аж завтра приїдуть!.. — І невдовзі малень-
кий ангелик в чистій кошулинці спочивав вже
на білому ліжку, кліпаючи своїми сонними по-
віками.

Тим часом мати все еще стояла при печі,
держачи в руці спору жменю листів і фотографію
якогось мужчини.

Скрізь відчинені дверця в печі, вказувалось
червоне полум'я, освітляючи смертельно бліде
лице нещасної матери.

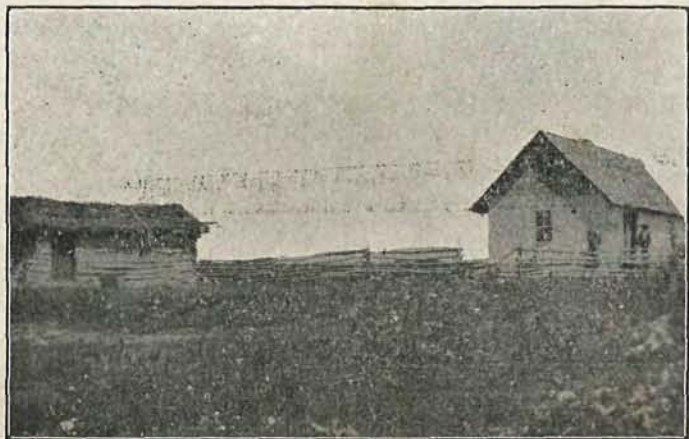
— Так кінчать ся мабуть усі незаконні
подружя на сьвітї — прошептала вона глухим
голосом, — То кара божа! А хибаж я була тому
що винна?...

Товарискі забави.

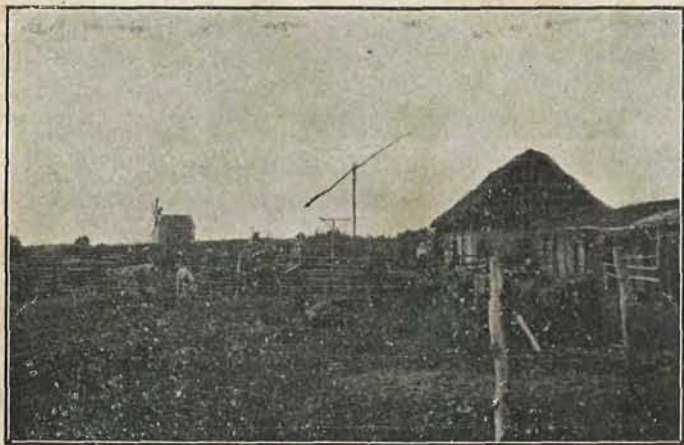
Як взагалі менше культурні народи, так і наш руский нарід не знає, що таке товарискі забави. Коли трафить ся яка торжественна хвиля в родині, чи весіле, чи хрестини, чи другий який празник, збере ся багато жінок, дівчат та мушци і не знають они як використати той свободний від роботи час, як весело забавити ся. В понятю нашого народа, нема красної забави над п'ятику, котра звичайно кінчить ся бійкою, або що найменше п'ятикою. Але культура як на всіх иньших полях принесла людскости много добра, так і тут принесла товарискі забави, котрі не то що розвеселять чоловіка по его тяжкій праці, але еще учать его чемности, порядку і дають йому много веселих хвиль, накопи держать ся правил, які ті забави приписують. Забава така відтягає чоловіка від п'яньства, а держучи его в тверезім стані, справді відсвіжує його духові та тілесні сили, і уприємное йому жите.

Я тут подам докладно як повинні виглядати такі товарискі забави і які зуть їх правила.

Забави такі відбувають ся в хаті, досить просторій, де треба уважати, щоб все наливава сьвіжий воздух. В тім покою де відбуває ся

Стара і нова хата Федя Скоробогатого,
Плейнвю, Саск., Канада.

Обійсте Буновинця, Павла Нудиби,
Ненора, Саск., Канада.

забава, уставляє ся крісла по під стіною, а середина покою мусить бути вільна. Стіл і другі річи, котрі займають много місця, виносить ся до другого покою.

Коли всі мушчини і жінки посідали на кріслах, той що веде забаву, стає на середині хати і говорить:

Я буду вичисляти різні роди зв'їрат і предметів. Если те зв'їря, котре я скажу, літає, всі відразу мають піднести руки до гори. Хто не піднесе, той платить застав. А если я скажу імя такого зв'їрати чи предмета, що не літає, а хтось піднесе руку, то той також платить застав.

На застав дає ся якийсь дрібний предмет, як гудзик, шпильку, олувець, гребінчик і т. д. а кождий має пам'ятати, що дав. Застави ті збирає якась старша особа, що не бере участі в забаві, лиш придивляє ся, або той хто веде забаву.

Коли провідник забави пояснив вже зібраним, що мають робити, тогді в хаті настає спокій, всі дивлять ся на него і слухають що він говорить.

Провідник забави каже:

Летить, летить, летить — воробець.

Всі мають піднести руки, бо воробець літає. Хто не підвіє, платить застав. На се пильно уважає провідник забави,

Він говорить даліше:

Летить, летить, летить — пес.

Пес не може літати, лиш бічи, отже хто підніс руку, той знова дає застав.

Так іде даліше, провідник говорить, летить стіл або миска, або соловій, доки, менше більше не збере від всіх присутних якийсь застав.

Коли вже зібрав кілька або і більше заставів, тогді починає ся суд над ними.

Той що переховував ті застави, бере оден до руки, так аби ніхто не бачив, чий се застав, і питає зібраних:

Що має властитель того заставу зробити, аби міг його назад дістати?

Єму відповідає той що веде забаву:

Най буде телеграфістом.

Коли всі на те згодять ся, показує ся застав, а той, до кого застав належить, має бути телеграфістом.

Телеграфіст уставляє всіх присутних одного за другим, а если суть жінки, то переплітає, за мущиною стоїть жінка, за нею мущина і так даліше, одно до другого звернене плечима. Він сам уставляє ся позаду і зачинає телеграфувати. Телеграфоване відбуває ся в сей спосіб, що телеграфіст, котрий стоїть в самого заду ряду, особу що стоїть перед ним, легенько потягає за ухо, або за волосе, або ударяє по рамени,

однім, то другим і т. д. се залежить від його до-тепу. Особа та що стоїть перед телеграфістом, сейчас передає се тій особі, що стоїть перед нею і се іде так само аж до кінця. Підчас телеграфованя ніхто не сьміє обертати ся в зад. Забава та тим веселійша, чим скорше телеграфіст телеграфує, і чим скорше телеграми переходять до кінця ряду.

Коли вже було досить того телеграфованя, тогді всі сїдають на крісла, а телеграфіст відбирає свій застав.

Тепер іде на чергу другий застав, і тому, чий сей застав, кажуть

Будувати міст.

Тогді той будівничий стає на середині хати і каже: Будує міст, а до будови потреба мені дошки. Його питають ся: А хто має бути дошкою? Він каже: Тою дошкою має бути — та а та особа. Если будівничий є мущина, то звичайно вибирає собі жінку і на відворот. Відтак обое беруть ся за обидві руки і стають коло стїни, щоби було місце для других.

Та особа що була за дошку говорить даліше: Будує міст, а до будови потреба мені пилки, або сокири, або сверлика, і так іде даліше — кожда нова особа вибирає собі пару і уставляє ся до ряду в попередними парами. При

тим також можна ужити дотепу, приміром, дівчина вибираючи собі пару, каже що потребує кльоца і вибирає собі якого сухого мужчину, або мущина каже що потребує тоненького цвяха і вибирає собі грубу жінку. Коли вже всі стануть в парях, так що поодинокі особи, належачі до пари, звертають ся до себе лицем, а до сусідної пари притикають раменами, тогді всі подають собі обі руки і тримають їх в висоті плечей; через се повстає міст. Послідна пара пересуває ся по під міст з рук і стає на самім початку, продовжуючи міст дальше. Так робить кожда слідуюча двійка. Чим скорше се дієсь, тим гарнійше виглядає.

Тепер іде на чергу дальший застав. Йому кажуть:

Звинути китицю.

Подібно як при будові моста, викликує ся тут імена цвѣтів, котрими мають бути поодинокі особи, всі они тримають ся за руки. Послідний на лівім крилі стоїть на місци, а другі ідуть або біжать округи него в ліво. Ряд крутить ся около стоячого, як нитка на китиці. Нитка відвиває ся опісля. То само робить ся з противного боку.

За слідуючий застав, єго властитель, або властителька має йти до

Сповіді.

Та особа сїдає на кріслі, на середині хати, її на голову закидає ся хустину, а провідник забави, або хто иньший, стає з заду крісла і починає сповідь. Руками, або лицем показує різні знаки, приміром як мити ся, або молити ся, або пити, цілувати, пригортати і т. д. і питає кілька разів так було. Той що сповідає ся, відповідає щось. Або каже, ніколи, або раз, кілька разів, дуже часто — розуміє ся не значючи, що його сповідник показував йому за плечима. Тут поле попису для дотепних. По кожній відповіді сповідаючого ся, сповідник має сказати який то був гріх.

За дальший застав, властитель його іде на

Суд.

Він — або вона сїдає на кріслі на середині хати, а провідник забави обходить всіх учасників забави і они повідають йому на ухо по тій же свої осуд, на того, що є на суді. Осуд сей має бути короткий а дотепний і так видуманий, щоби той що сидить на суді, ніколи не міг додати ся хто се сказав. Коли провідник забави обійшов вже всіх, тогді стає перед засудженим і каже:

Ходив я по широкім сьвітї і чув на тебе різні сплетні; одна особа казала і т. д.

Ту вичисляє що хто говорив, а засуджений вибирає оден осуд, і каже:

Нехай мое місце займе та особа що сказала на мене те а те. Сей суд повтаряє кілька разів, а відтак приступають до другого заставу і властители його кажуть бути

Свистуном.

Аби та забава удала ся, Свистун не сьміє знати на чім она полягає. Його виправляють до другого покою, а тут уставляють крісла в колесо, на них заїдають жінки. Провідник прив'язує на недовгій нитці маленького свистака. До нитки на другім кінці прикріплює шпильку і згинає її як гачок. Відтак зібраним пояснює що мають робити. Іменно, коли він того свистака пришпилить Свистунови на плечах, они мають руками ніби то подавати собі свистака, а тимчасом Свистунови, котрий буде в середині колеса, коли оберне ся до котрої з жінок плечами, она сейчас має на свистаку, що ему там висить, засвистати. Відтак впроваджують Свистуна в колесо. Провідник забави незначно причіплює йому свистака на плечах і каже шукати по руках жінок свистака. Котра жінка буде мати в руді свистак, на знак що его має в руді, засвище. І зачинає ся забава.

Забава Свистуна є дуже весела, але щоби удала ся, свистак не може бути за тяжкий, нитка не може бути ні за довга ні за коротка, а ті що свищать, мусять робити се дуже легко, щоби за сильно не потягнути за Свистак, і тим чином не відкрити тайни перед свистуном. Забава триває так довго, доки Свистун не полапає ся. Добре також, аби другі мушци, котрі не знають тої забави, не бачили її аби і з них можна було насьміяти ся.

За дальший застав кажуть бути:

Турецким султаном.

Султан виходить до другої хати, а тут тим часом уставляють два крісла, але не при купі тільки одного віддалене від другого. Ті крісла застелює ся простиралом, так, що не видно, що поміж кріслами порожне місце. На кріслах сїдають дві гарні дівчата а провідник впроваджує султана і каже до него:

Сїдай султане поміж дві цариці. Султан сїдає в середину, цариці нагло підносять ся і султан паде на землю.

За иньші застави кажуть: сьпівати, деклямувати, танцювати, мати промову і т. д. доки не вичерпають ся всі застави.

Зі згаданих тут забав можна комбінувати собі иньші, або і творити зовсім нові.

Забави ті красше удають ся в хаті, хоч деякі з них, як Будова моста і Кितिця ліпше удають ся на дворі.

Сказав хтось: В здоровім тілі — здорова душа, і если ми ціятику заступимо товарискими забавами, певно, що здорова буде в нас душа і здорове тіло — ну і при тім не дїрава кишенья.

Ан.

Товариска ворожка.

І. Вороженя будучности.

Сеся забава полягає на тім, що особа, котра бажає знати свою будучність, вибирає собі яке-небудь число між 1 а 50 включно і виголошує, а тоді „ворожка“ (хто небудь з товариства) відповідає їй, відчитуючи стишки, наведені під А) або під Б) відповідно до того, чи питающий ся є мужчина чи жєнщина.

А. Вороженя будучности для жєнщин.

1.

Коли конче хочеш знати,
То трех мужів будеш мати.

2.

Любов твоя даремна,
Бо твій молодець,
Чорний як ніч темна,
Другій ладить вінець.

3.

Ворожити тобі не треба,
Станеш жєною непотреба.

4.

Незадовго молодець
Уплете тобі вінець.

5.

Острі маєш зубки,
Так каже ворожка,
Кусаєш ти, любко,
Кождого по трощка.

6.

Любив тебе Стефан
А потім Данило,
Тепер не хоче Іван
А навіть Гаврило.

7.

Ти не раз казала:
„Високі пороги!“
Тепер перестала,
Сьміх з тебе — небоги.

8.

Хоч у тебе гроші,
Воли та корови,
Но хлопці все ласі
На чорненькі брови.

9.

Чорнявого стережи ся
А для того власне,
Він як сїрка в мить займесь,
Єще скорше — згасне.

10.

Ой чи хочеш, чи не хочеш,
Мусить ся те стати,
Дармо віном ся клопочеш
Мужа мусиш мати.

11.

Вір ворождї, она щира,
Возьме тебе деришкіра.

12.

Ой стане ся річ така,
Знайдеш собі — дурака.

13.

Правду говорить мудрець :
„Перший — найлучший купець“.

14.

Коли вийдеш за муж
Будеш ти бідити,
Бо ти не умієш
І борщу зварити.

15.

Лакома ти і скупа, нероба, нещира,
Продала би тата-мату за грудочку сира.

16.

Роздавалась гарбузи,
А тепер ся стережи :
Чорноокі лобузи
Липать тебе на коши.

17.

Ой казали менї люди,
Що добра з тебе не буде.

18.

Йїдонький язичок маєш,
Не одсно уражаєш.
А без того ти сама
Сто раз краспою-б була.

19.

Лобре тобі твоя мати,
Добре говорила :
Не вдавай ся з тим гультаєм,
Бо будеш тужила.

20.

Ти не вмїла чарувати,
Ані твоя мати —
Яка доля ти суджена,
Таку будеш мати.

21.

Бїда тутки, бїда всюди,
Від бїди не утечеш —
Мине літо, мине осїнь,
Жите своє прокленеш.

2.

Стара правда, не нова,
Пуста твоя голова.

3.

Рубай сину ясенину,
Добре буде клиня,
Бери сину сиротину,
Буде господиня.

4.

Дівчина хороша, як лебідь на воді,
І серденько дарує і себе тобі.

5.

З твоєї женячки нічо не буде,
На хитрих лисах знають ся люде.

6.

Ти дівчата обмовляєш скрито,
Відплатять ся тобі належито.

7.

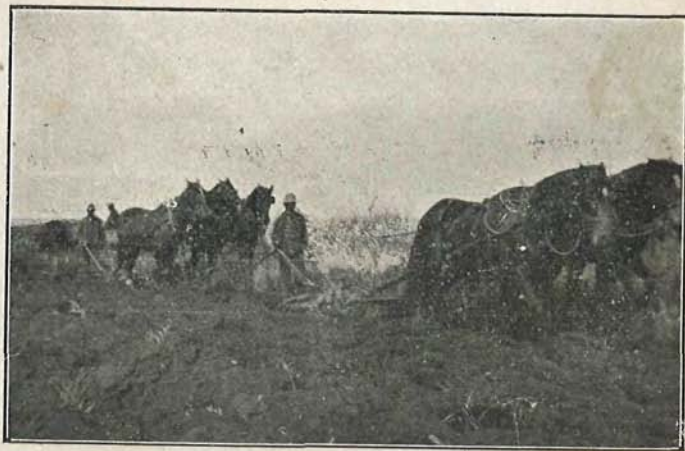
Кажуть, що ти якійсь там вдові,
Сидиш в серці і в голові.

8.

На весілю своїм, друже,
Будеш плакав гірко дуже.

9.

Хочеш знайти добру пару,
Купи собі окуляри.

Орна прерій в Ів. Пилипова, Стар, Алта., Канада.

Жниварни Мих. Полис'я, калуского повіту,
в Стар, Алта., Канада.

10.

Кажуть люди (правда чиста),
Що совість твоя нечиста.

11.

Не забувай молитись
І молодю оженитись.

12.

Кажуть о тобі наші дівчата,
Що душа в тебе надто рогата.

13.

По всіх твоїх походах любовних,
Утечеш з перед дверей церковних.

14.

Найдеш дівчину хорошу, красулю,
Но в віні дістанеш велику дулю.

15.

Не грай ти серцем твоєї дівчини,
Возьме і другий з твоєї причини.

16.

Казав мені один гість,
Що у тебе сім днів піст.

17.

З тебе, небоже, великий лїнюх,
Цїлий маєток: файка і цибух.

18.

Не питай ся у ворожки,
Яка твоя доля,
Підожди но ти лиш трошки,
Станесь Божа воля.

19.

Добре в світі все нам знати,
Но не добре все ділати.

20.

Зацвив у тебе корчик повою,
Ожениш ся любий тільки з вдовою.

21.

Ходять о тобі такі вісти,
Що ти найлучше любиш попоїсти.

22.

Жінка твоя буде, як то кажуть, тепла,
Но жите з нею буде гірше пекла.

23.

Надій ся на Бога і трудись небоже,
Бо він всім батько, тай тобі поможе.

24.

Не вір тому, що ти в очи світить,
Нині о тім знають малі діти.

25.

О свою тайну дροжиш зі страху,
А о ній знають — воробці на даху.

26.

Уродив ся у чепци
Скоро будеш у вінци.

27.

Твій приятель зробить тобі службу,
Невдовзі запросить за дружбу.

28.

Біда біду перебуде,
Одна мине — десять буде.

29.

Твій приятель зробить тобі службу,
Запросиш его в осени за дружбу.

30.

Захланний ти і скупар
А до того і крутар.

31.

За горами за мостами
Найдеш жену з долярами.

32.

Учи ся пильно читати, писати,
Если не хочеш в нужді пропадати.

33.

Коротенький то стихок,
Но добра наука,
Коли з тебе лінюшок,
Треба конче — бука.

34.

Закувала зазуленька
У зеленім гаю,
Доля буде хорошенька,
Лиш статкуй лінтаю.

35.

Конче хочеш долю знати?
Часом лучше не питати...

36.

Не всім нині людям доля однакова,
Одним сиплесь зерно, а другим половина.

37.

Лихий уродив ся, лихий і згинеш.
У тебе страх їдкий язик,
Над усе милий тобі добрий лик,
Не любиш праці, ні ладу,
Лиху ворожу тобі судьбу.

39.

Не журись! виростеш,
І розум ще буде:
Як посивіє твій волос,
Будуть з тебе люде.

40.

Колись і в твоє віконце,
Засьвітить сонце.

41.

Ой ти сину України,
Ти рідний козаче,
Чого твое ясне око,
Так гіренько плаче?
Плаче оно, плаче оно,
І буде плакати,
Оно буде на дівчата,
Во вік нарікати.

42.

До твого берега нічо доброго
не приплине.

43.

Будеш їсти, будеш пити,
Коли буде що,
От сказала я про долю
Твою уже всьо.

44.

Не будеш терпіти багато
Вось слабий,
А вазнаеш багато щастя,
Вось дурний.

45.

Твоя доленька двояким
Буде іти шляхом,
У сні будеш великим паном
На яві дрантюхом.

46.

З верхи то ти ніби добрий,
Щирий, про все дбалий,
А властиво лиха варт,
Бо цілком несталий.

47.

Нераз слезою око твоє блисне,
Заверне голову журба;
Нераз тебе жаль за серце стисне,
Гірка надійсть судьба.

48.

Тобі когут знесе ся
а чорт дітий заколише.

49.

Покай ся, удар ся в груди,
То будуть ще і з тебе люди.

50.

Доки тебе не знають
За ангела мають,
Стережись, щоб не пізнали,
І за чорта не держали.

II. Питаня і відповіді.

Сеся забава полягає на тім, що одна з осіб бере ту книжку, виголошує наголовки питань, а забавляючі ся вибирають собі любе число від 1 до 50 і одержують відповіді.

Питаня 1. „Кого любиш?“

1. Того, на кого дивлю ся.
2. А вам що до того.
3. Недогадливого чоловіка.
4. Того, що не любить пити.
5. Мого сусіда (-ку).
6. Богатого.
7. Самого себе.
8. Дівчата (хлопців).
9. Родичів.
10. Того, що за мною часто ходить.
11. Хто мене любить.
12. З задертим носом.
13. Вдівця (-вицю).
14. То моя тайна.
15. Сироту.
16. Вас.
17. Музикантів.
18. Всіх.
19. Я не знаю.
20. Русь-Україну.
21. Встидаю ся сказати.
22. Старих людей.
23. Мого приятеля (-лька).
24. Розумних.
25. Цікавість, перший ступень до пекла.
26. Веселих.

27. Спокійних.
28. Тих, що не потреба.
29. Працьовитих.
30. Сьмілих.
31. Скупих.
32. Того, що того не варта.
33. Сумних.
34. Однака (-чку).
35. Жартобливих.
36. Мудрих.
37. Ощадних.
38. Згадайте самі.
39. Не скажу.
40. Учених.
41. Брата.
42. Сестру.
43. Нікого.
44. Некрасного (-у).
45. Милосердних.
46. Того, що мене не любить.
47. Невдячного.
48. Бог знає.
49. Він (она) є тут.
50. Волоцюгу.

Питанє 2. „Що любиш?“

1. Нашу забаву.
2. Богато їсти.
3. Спати.
4. Танцювати.
5. Цукорки.
6. Гарну одєжу.
7. Гроші.
8. Бійку.
9. Горівку.
10. Овочі.
11. Пиво.
12. Вино.
13. Правду.
14. Хвалити ся.
15. Підхлібство.
16. Молити ся.
17. Сварити ся.
18. Тютюн.
19. Мід.
20. Ходити до церкви.
21. Читати.
22. Сьпівати.
23. Лінюхувати.
24. М'ясо.
25. Пироги.
26. Молоко.

37. Солонину.
28. Корови.
29. Перстені.
30. Весну.
31. Літо.
32. Осінь.
33. Зиму.
34. Громи.
35. Капусту.
36. Цьвіти.
37. Ковбасу.
38. Книжки.
39. Образи.
40. Музику.
41. Носити ся брудно.
42. Красне помешкане.
43. Купати ся.
44. Фарми.
45. Велике місто.
46. Не маю жадного уподобаня в нічім.
47. Волочити ся.
48. Обмовляти.
49. Театр.
50. Самоту.

Питанє 3. „Хто тебе любить?“

1. Цілий сьвіт.
2. Ніхто.

3. Що сидить против тебе.
4. Баламут.
5. Не скажу.
6. Самолюб.
7. Дурак.
8. Се всі знають.
9. Всі женщины (мужчини).
10. Гарний хлопець (дівчина).
11. Тут нема его (її).
12. Той (та), на котрого (у) не зважаеш.
13. Той (та), що не має доброго ока.
14. Той (та), з котрого (-ої) часто насьміваеш ся.
15. Він (она) є тут.
16. Старий кавалер (дівка).
17. Пяницї.
18. Скупий.
19. Богач (-ка).
20. Тяжко вгадати.
21. Легкодух.
22. Сусід (-ка).
23. Хто тебе не знає.
24. Не питай ся.
25. Знаеш сама (сам).
26. На що тобі про се знати.
27. Лучше не питати ся.
28. Учений (-а).
29. Бідний (-а).

30. Вдовець (-ця).
31. Старий (-а).
32. Той (-а), що любить гроші.
33. Любив (-ла), но перестав (-ла).
34. Вгадай.
35. Невдовзі довідаєш ся.
36. Діти.
37. Малий (а) ростом.
38. Сьпівак (-чка).
39. Лїнивий (-а).
40. Ледащо.
41. Хто хоче.
42. Не довідаєш ся ніколи.
43. Не треба тобі знати.
44. Сліпий (-а), хоч має очі.
45. Побожний.
46. Родичі.
47. Той (-та), що з тобою дрочить ся.
48. Той (та), що не знає ся на фарбованих

лисах.

49. Зизоокій (-а).
50. Кулявий (-ва).

Питанє 4. „Чого (кого) боїш ся?“

1. Огню.
2. Води.
3. Бурі.
4. Слоти.

5. Родичий.
6. Опікуна.
7. Мужа (жени).
8. Псів.
9. Лікаря.
10. Сплетний.
11. Нічого.
12. Страхів.
13. Своїх приятелів.
14. Перестудження.
15. Самоти.
16. Скорої старости.
17. Довгів.
18. Безнадійної любови.
19. Правди.
20. Нужди.
21. Того, чого не потреба.
22. Зради.
23. Соперника (-ці).
24. Лихого мужа (жени).
25. Бути сьмішною (-ним).
26. Непрошеним гостем.
27. Надто побсжних.
28. Сповіди.
29. Сварки.
30. Осуду людий.
31. Пониження.
32. Праці.

33. Своєї будучности.
34. Женьячки (вийти за-муж).
35. Уваг матери.
36. Сватів.
37. Великої радости.
38. Овдовіти.
39. Купців без гроший.
40. Заслуженої кари.
41. Смерти.
42. Вісти.
43. Самого (-ої) себе.
44. Всмів.
45. Довгої слабости.
46. Пяниці чоловіка (жінки).
47. Безроботя.
48. Гріха.
49. Колекторів.
50. Полісмена.

Питанє 5. „Який твій будучий чоловік (жінка.)“?

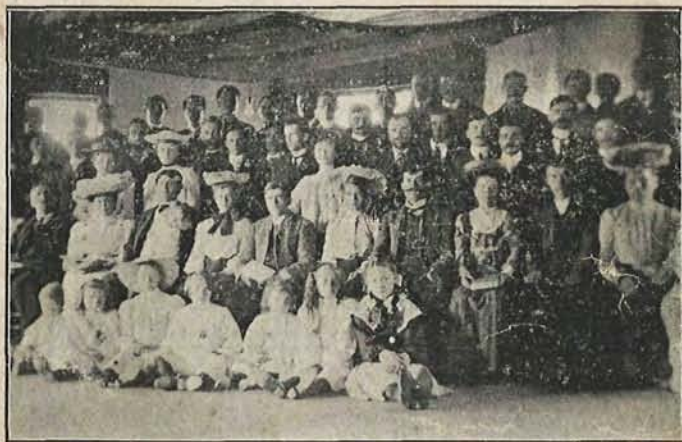
1. Сирота
2. Богач (ка).
3. Веселий (а).
4. Вдовець (ця).
5. Добрий газда (иня).
6. Слабовитий (а).
7. Одинак (чка).
8. Ледащо.

9. Дуже малий.
10. Рудий (а).
11. Нероба.
12. Яких мало.
13. Мудрійший (а) від тебе.
14. Чорнобривий (а).
15. Зизоокпий (а).
16. Добрий (а), як тебе не буде бачити.
17. Гарний (а), але дурний (а).
18. Учений (а).
19. Гільтай.
20. Не для тебе.
21. Ні до людей, ні до Бога.
22. З серцем як ворота.
23. Нехарний.
24. Пан (ні),
25. Старий (а).
26. Молодий (а).
27. Крутій.
28. Без зуба.
29. Не питай ся.
30. Будеш за него (неї) встидати ся.
31. Товстий (а).
32. Як біда.
33. Косоногий (а).
34. Кривий (а).
35. Родом з цекла.
36. Скупий (а).

37. Ощадний (а).
38. Вісповатий (а).
39. Запопадливий (а).
40. Крикливий (а).
41. Перконосий (а).
42. Глухий (а).
43. Присадковатий (а).
44. Черноокий (а).
45. Пустий вітер.
46. Побожний (а).
47. Пройдисьвіт.
48. Гуляка.
49. Солодкий (а) як цукор.
50. З торбами.

Питанє 6. „Що тебе певно чекає.“?

1. Спадок.
2. Радість.
3. Слабість.
4. Нужда.
5. Смерть.
6. Вінець.
7. Кара.
8. Праця.
9. Недостатки.
10. Робота.
11. Смуток.
12. Жебрача торба.

Члени Читальні ім. Шевченка, Виніпеґ, Ман., Канада.

13. Лихий кінець.
14. Весіле.
15. Обмова.
16. Зрада,
17. Журба.
18. Гроші.
19. Старість.
20. Подорож.
21. Сліпота.
22. Сварка.
23. Перешкода.
24. Завід.
25. Гривота.
26. Новина.
27. Суд людий.
28. Буки.
29. Посьміховиско.
30. Добра новина.
31. Процес.
32. Скарга.
33. Нагорода.
34. Страта.
35. Заробок.
36. Подарунок.
37. Слава.
38. Каліцтво.
39. Похорон.
40. Не будь цікавий (а).

41. Заручини.
42. Зиск.
43. Страшний суд.
44. Лист.
45. Випадок.
46. Пригода.
47. Достатки.
48. Купа дітей.
40. Дім поправи.
50. Роскоші.

СЬМІШНЕ.

(з етнографічного збірника.)

Зрозумів.

Пішов оден чоловік до сновіди і питає ся сьвященника: — То егомосць не буде гріху? Я їв у піст другий день мяса.

— А ти на що їв? питає сьвященик.

— Я видовбав з-за зуба, тай з'їв.

А сьвященик ему дозволив, що то можна тото з'їсти, що межи зубами, і на другий день. А він на другий рік як ляг спати, то взяв цілу курку в зуби і встав рано тай з'їв.

Пів біди.

Купила собі жінка ковбасу, аби чоловік не знав, і половину з'їла, а половину сховала під подушки. А чоловік як знайшов тай другу половину з'їв. А жінка ходила, все пила воду, тай казала:

— Якась біда, не ся вода.

А чоловік каже:

— Дай мені води, бо і я з'їв пів біди.

А жінці аві в гадці, що він говорить. Аж

колись давить ся, нема ковбаси. Тоді она здогадала ся, що чоловік не збрехав.

Переконаний.

Один чоловік оженив ся і в три місяці мав робити хрестини. Каже до него жінка: Возьми баньку, іди по горівку. А він вийшов за ворота, а его здибає дружба і питає: — Де ти ідеш? А він каже: — Дав мені Пан Біг дитинку та іду по горівку.

А дружба каже: Агій, тась ся недавно оженив тай вже хрестини є? То не твое, не іди по горівку!

Тоді чоловік вернув ся з порожною банькою до дому. А жінка каже: — А ти чому не приніс горівки?

— А на що я маю нести, коли то не моя дитина.

А жінка каже: — Ей, дурний чоловіче, та порахуй собі: Три місяці, як ти за мною, а три як я за тобою, а три як ми побрали ся, то не ма хиба девять?

Чоловік тоді взяв баньку в руки, пішов, тай приніс горівки.

Свати.

Надійшов жид і хлоп. Хлоп поздоровляє жида:

— Дай Боже здоровя! Чи гаразд, зрсов свату?

— Який я тобі сват? озлобив ся жид.

А хлоп відповідає: — Аджеж наш жид в вашого жида взяв жону!

Лице.

Пішов мужик на друге село на празник і там забавив на празнику три дни. Третий день як встав рано і каже до дітий там де був на празнику: — Дайте ми діта води, най вмию лице.

А діти відповідають: — Або ви маєте, вуйку, лице?

— Ая, маю.

— Як би ви мали лице, то не сиділи би три дни на празнику.

Побожний.

Боже, за що мене так тяжко караш? Чи я в сальоні не буваю, чи я церкву не минаю, чи я не вкраду, як ми не до ладу? Боже, Боже!

— Чого тобі, небоже?

— Істи, Боже.

— Роби небоже!

— Не хоче ся, Боже.

Невеликий апетит.

Прийшла сусіда до сусіди і каже: — А що ви кумо, варили сего дня?

— Ей що — каже кума — пуста.

— Та прецінь скажіть що.

— Варилам ліпаки (так називала пироги), але чомусь не могла їсти. Як'ем з'їла трийцять і сім, то так якби ми зовсім писок зав'язав.

Дід.

— Нате вам, дідуню, змовте Отче наш за татуневу душечку!

— Бог да прости! А якже ваш татуньо помер?

— Та втопили ся.

— Чорт его бери! Най на глибоке не пхає ся!

Дурні мухи.

— Мамо — питаєть ся 5-літний Івась — що там так богацько надруковано на тім панєри до ловлення мух?

— Там написано, що се найліпше средство до ловлення мух. Всі мухи в хаті можна ним вибити, бо яка лиш сяде на ньому, так сейчас прилипне і вже не спосібна літати. — Івась видивив ся на матір і крикнув з досадою:

— А то дурні мухи, що собі сего не прочитають!

По польсьни.

Богато є ще таких людей, що встидають ся своєї рускої мови, бо кажуть що она проста,

а намагають ся говорити по польски. Одна з таких премудрих так відозвала ся до своєї мами також такої як і єї донка:

— Мамо, мамо! що то за пташек, що ході по цмиятаржу і носем траве дзьомбе?

А мама відповідає:

— А глупа, глупа, нігдзе не бивала, ніщо не відзяла! Таж то піндик!

За правду.

Іхав пан дорогою і здибав хлопа. — Що ти за один, хлопе?

А він каже: — Я є наймит.

— А чомуж нігде не служиш?

— Бо мене за правду бють всюда.

— Ходи до мене, мені такого потреба, аби все казав правду.

Привів до покою і зачав его годити. — Як будеш казав правду то дістанеш на рік більше десятку плати, як плачу кождому. І наляв келішок горівки і казав ему по згоді пити. А то та пані була сліпа на одно око, а пан був лисий. Наймит не хотів пити, але хотів, аби випити за чие здоровле. А пан каже: — Випий за своє. Аж тут надходить пані. Тоді наймит до неї: — На здоровле, сліпа пані!

Пан не надумуючись вдарив наймита в лице: — Тобі що до того, що пані сліпа?

— А я казав, лисий пане, що мене за правду всюди бють.

Пан: — забирай ся з покою, не маєш в мене служби.

Хто на що звин.

Хто на що звук? Пан на гонор, жид на гроші, хлоп на працю.

Що робять голодні.

Пан, як голоден, то свище, а жид як голоден то бомкає, а хлоп як голоден то жінку бе.

Перебрехав.

Здйав ся раз московский селянин з нашим, а були вони собі кумами. Що у вас нового чувати? питає наш у Москаля. -- Гаразд, славити Бога. Наш цар справляв недавно весіля своій донці. На весіля наварили так багато юшки, що, як прийшлось шумовини збирати, то човнами по ющі їздили. — Наш селянин поміркував ся на брезни, але удюючи, що вірить, каже до Москаля: У нас виляли такий великий дзвін, що як задзвонили у нього на Великдень, то він аж до другого Великодня гудів. — Москаль догадав ся, що той ему хлібом за хліб відплачує, таї каже: Н, куме, побрехав, але ти такой перебрехав.

Українець Мосналя здурив.

Приїхав Українець до Москви, став перед царскою палатаю, таї дивує ся. Аж надбігає Москаль.

— Ей ти, земляк, ти што делаеш?

— Та нічо — мовить переляканий Українець. Ат галки на палаті рахую.

— Ах, ти сякой такой, — розкричав ся на него Москаль, — да как ти сьмееш на нашей матушкі царіци дворце галок считать. Січас скажі, сколько насчитал?

— Та... сорок.

— Сорок! Січас сорок рублей штрафу давай! Що робити. Виняв бідолаха сорок рублів, таї дав напасному Москалеви. Сей гроші в жменю, таї побіг. А Українець дивить ся за ним, таї усьміхає ся хитро, таї каже;

— Ото дурний Москаль. А я таки одурив его, бо не сорок нарахував, а вісімдесять.

У сні.

Бідному жидови приснились раз червінці. У сні сховав він їх під подушку. Прохопившись рано, глядить гроший, нема. Жаль зробилось жидови за грішми: Зле зробив я, думає, що поклав їх під подушку, лучше булоб стиснути їх в кулак, таї держати сильно. Зажму-

рив проте очи, приложив голову до подушки, наставив руку, тай каже; Ану ще.

— Удаючи що спить, думав, на скоро ему другий раз гроші приснять ся, зараз їх в кулак ухопити.

Жидівний приназ.

Каже жид: — Іван, заїзди!

— Я ще не запрягав.

— Вперед заїзди, потому запряжеж.

Затягнув Іван порожний віз перед двері.

Виходять жиди сідати, а коний нема.

— Давай, Іван, коні!

Привів Іван коні: — А куда поїдемо?

Жид ему показав: Тида і тида (на дві руки). Іван запряг одного коня до дишля, а другого до розвори, одного тудя, другого тудя.

— Ну, Іван, як будемо їхати? Один кінь тягне тудя, другий тудя. Вже тільки тудя поїдемо. Запрягай кінь до купи.

Запряг Іван і поїхав.

Ой вай — по русни.

Служив один жид при войску, тай питає ся одного жовніра Русина, що значить по руски: „ой вай“ то по руски називає ся „овва“. Раз той жид діставав буки. Дають ему раз, два буком, а жид все кричить „овва“ за кожним разом. Дали ему двацять пять. Таки ще того

самого дня кличе капітан жидя до себе тай каже: Що ти, жиде, будеш собі кпити, підеш на шпанги. „Ой вай“, пане капітан — каже жид — я сі питало, що значить по руски „ой вай“, а одно Русин казало мнї, що „овва. То я замість „ой вай“ крицело „овва“.

Великий Компанічний Стор

Russian Mercantile Co. Ltd.
в SHAMOKIN, PA., 327 SHAMOKIN ST.

Найбільший руский компанічний стор в Америці.

Заложений ще в році 1889, а тепер побільшений, украшений і наново уряджений. Новий дім великий, кра-сний, котрий компанія купила 1896 року за \$18.000 доказує, що може компанічна робота. —

Всі розумні Русини належать до тої компанії, купують зі свого власного стору, значить, спомагають са-мих себе. — Місячно обертає стор сумою \$7000.00.

Заряджують ним:

М. Целяк, Н. Габура, М. Колодій.

Никита Кулянда,

Руский Готельник

— має —

дуже добре пиво, знамениті вина і лікери і смачні циґара.

131 COR. FRANKLIN & WEBSTER ST.
SHAMOKIN, PA.

Шамокіньска Руска Торговля.

SHAMOKIN RUSSIAN STORE CO.

605 N. Shamokin Str.,

SHAMOKIN, PA.

Що значить розуміти вагу спілки можуть послужити за примір

Шамокіньскі Русини,

котрі заснували

Спілкову Гросерню,

а котра гарно розвиває ся.

Русини повинні купувати в тій Гросерни.

Менаджер Гросерні:

Семан Хорощак.

East End Lumber Co.

Головний склад будівляного дерева

— В —

Shamokin, Pa.

Warren Unger

доставця печів і всяких желізних
та майстерских прирядів.

ВИКОНУЄ ВСЯКІ РОБОТИ ПЛОМБЕРСКІ,

проводи водні і парові,
елентричні осьвітлення і т. п.

Механик і спеціаліст

ДО УКЛАДАННЯ ДАХІВ І РИШВ.

309—313 W. SPRUCE ST.,

SHAMOKIN, PA.

Wm. H. Lewis КНИГАР, ПРОДАЄ
ПРИБОРИ ДО ПИСАННЯ

Доставця музикалій і часописий.

422 E. Sunbury & 11 N. Shamokin St., SHAMOKIN, PA.

Всі білі мають бути звернені що місяця і просить ся о точну оплату

C. L. Alexander

паперує помешканя і фарбує.

75 N. Shamokin St., SHAMOKIN, PA.

адвокат N. SHAMOKIN S

мешкають в